

HZ. EYYÜB - HZ. ELYASA'

Eyyüpnebi - Viranşehir

M. SİRAÇ SUMAN

HZ EYYÛB - HZ ELYASÂ

Viranşehir- Eyyüpnebi

Mehmet Sıraç SUMAN

Kitabın Adı

Hz. Eyyûb - Hz. Elyasâ

Yayın No

22

Yayına Hazırlayan

Abdurrahman Balk

ISBN

978-605-9102-97-1

Basım

1. Baskı / Mayıs 2018

Sertifika No

27580

Yayın

Nida Yayıncılık Dağıtım Pazarlama

İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti.

Balaban Ağa Mahallesi Büyük Reşit Paşa Caddesi

Yümni İş Merkezi No: 16/11 Fatih/İstanbul

Tel: 0212 527 93 86 Faks: 0212 635 03 58

Baskı&Cilt

Step Ajans Matbaa Ltd. Şti.

Göztepe Mahallesi Bosna Caddesi No: 11

Bağcılar/İstanbul - Tel: 0212 446 88 46

Her hakkı mahfuzdur. Tanıtım dışında kaynak göstermek suretiyle kısa alıntılar hariç, yayıncının yazılı izni olmaksızın yayınlanamaz; görsel, işitsel ve elektronik ortamlarda kopyalanamaz ve çoğaltılamaz.

HZ. EYYÛB -HZ. ELYASÂ

Viranşehir - Eyyüpnebi

M. SİRAC SUMAN

Basıma Hazırlayanlar
Abdurrahman BALK

Mehmet Sıraç SUMAN (1943-2000)

1943 yılında Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde doğmuştur. İlk öğrenimini Viranşehir'de, orta öğrenimini Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin birçok ilinde yapmıştır. (Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Gaziantep...) En son Şanlıurfa Lisesi'nden mezun olmuştur. Ayrıca Antakya'da, Hatay Kız İlköğretmen Okulu diplomasını, lise fark derslerinin kurslarına katılarak, girdiği sınavlar sonucunda almıştır. 1967 yılında Türk edebiyatının son pirleri olarak bilinen Abdulkadir Karahan, F. Kadri Timurtaş gibi edebiyatçıların öğretmenlik yaptığı İstanbul Edebiyat Fakültesi, Arap-Fars Dilleri ve Edebiyatları bölümüne kaydolmuştur. Bu fakültenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden, Eski Türk Edebiyatı ve Türkiye Türkçesi sertifikalarını da alan M. Sıraç SUMAN 1971 yılında bu fakülteden mezun olmuştur.

Askerliğini 1972 yılında Adana'da yedek subay olarak yaptıktan sonra 1971 yılında Viranşehir'de Sakarya İlkokulu'nda ilköğretmeni olarak göreve başladı. 4 yıl ilköğretmenliği 12 yıl da okul müdürlüğü yaptıktan sonra, 1987 yılında aynı ilçede Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'ne müdür olarak atandı. Görevi süresince yaptığı başarılı çalışmalarından dolayı birçok teşekkür ve takdir belgesi almıştır. M. Sıraç SUMAN, bu arada şiir ve kitap yazma işlerini de ihmal etmedi. 1990 yılının, UNESCO tarafından Yunus Emre yılı olarak kabul edilmesi nedeniyle "Yunus Emre" adı altında kapsamlı bir çalışma yapıp bunu kitap haline getirdi, (yayımlanmamıştır) Tasavvuf edebiyatına karşı özel bir ilgisi olan M. Sıraç SUMAN yazdıkları şiirini de bir deftere yazmak suretiyle toplamıştır. Koyu bir Viranşehir milliyetçisi olarak tanınan M. Sıraç SUMAN, üzerinde büyük hassasiyetle çalıştığı "Eyyûb Peygamber ve Hz. Elyesa'" isimli kitabın bitim aşamasında geçirdiği kalp krizi sonucunda 01.10.2000 tarihinde vefat etmiştir.

İÇİNDEKİLER

Takdim	7
Ön Söz	9
Arz-ı Mukaddes	13

BÖLÜM I HZ. EYYÛB (a.s)/17

1. Viranşehir'in Tarihçesi	19
2. Tarih ve Coğrafya Perspektifinde Viranşehir-Eyyûbnebi Beldesi (Peygamberler Diyarının Tarihi, Sosyal ve Etik Yapısı)	25
3. Hazreti Eyyûb ve Yaşadığı Mekân	28
4. Hz. Eyyûb'un İbtilaya Uğraması	30
5. Hazreti Eyyûb ve Sabır	33
6. Hz. Eyyûb'un Nesebi (Soy ve Şeceresi)	37
7. Hz. Eyyûb'un Bedenî ve Ahlakî Yapısı	38
8. Tarihi Sabır Kayası	41
9. Rivayetler ve Hadisler	45
10. Hamvel	49
11. Hz. Eyyûb'un Vefat Yeri ve Kabri	50
12. Hz. Rahime	54
13. Bediüzzaman Said Nursi'nin 'Çağdaş Bakış Açısı'ndan Hz. Eyûb (A.s) Gerçeği	57
14. İmam-ı Gazali Sabır ve Hz. Eyyûb	60
15. Şeyh-İ Ekber Muhyiddin İbn-Al Arabî'nin Sabır Perspektifinde Hz. Eyyûb	63

BÖLÜM II

HZ. ELYASA' (a.s)/67

1. Hz. Elyesa' Kimdir? Şeceresi ve Yaşadığı Bölge (Yer)	69
2. Hz. Elyesa' ve Viranşehir Eyyûbnebi Köyü	73
3. Hz. İlyas-Hz. Elyesa' (Tabut-Al Sekine veya Tabut-Al Ahd)	82
4. İslam Perspektifinde Hz. Elyesa'	85
5. Hz. Elyesa'nın Mucizeleri.....	92
6. Hz. Elyesa'nın Peygamberliği	95
7. Hz. Elyesa'nın Hz. Eyyûb'u Ziyareti	102
8. Hz. Elyesa'nın Kabri ve Tarihî Ağaç	106
Sonuç	109
Bibliyografya	111

TAKDİM

Özellikle sabır kavramının giderek manasını yitirdiği günümüzde, çektiği çilelere tüm dirayeti ve Allah'ın inayeti ile yüzyıllar öncesinden günümüze sabır timsali olmuş Sevgili Peygamberimiz Hz. Eyyüb'ün(s.a.) yaşadığı mekanlarda yaşıyor olmanın kadir ve kıymetini ne kadar biliyoruz ? En küçük sıkıntı ve ezaya karşı feryad-ı figan edenler, dünyanın en çetin bela ve musibetlerine karşı tek silah olarak tevekküle sığınmış olan Sabrın zirvesi Hz Eyyüb'e (s.a.) en büyük haksızlık değil mi ? Hz Eyyüb'ün (s.a.) yaşadığı topraklarda yaşamak, onun teneffüs ettiği havayı solumak insana apayrı manevi hazlar yaşattığı gibi Hz Eyyüb'ün (s.a.) varisi olma hasebi ile bu toprakların ahalisine büyük mesuliyetler yüklüyor. Bu kitabın müellifi babam Merhum M. Sıraç Suman bu duygular ile yaşamış, Hz Eyyüb'e (s.a.) komşu olmanın hazzı ile ona varis olmanın mesuliyetini bir arada yaşamıştır. Hz Eyyüb'ün (s.a.) kitabının telifi dışında Hz. Eyyüb'ün(s.a.) makamının layık olduğu kıymet ve değere sahip olması için büyük mücadeleler vermiştir. 2000 yılında babam Merhum M. Sıraç Suman, Hz Eyyüb'ün (s.a.) nerede, nasıl yaşadığı, çektiği sıkıntılar ve bu sıkıntılara karşı gösterdiği sabır ve sebatını, ilmi ve sahih kaynaklara dayandırarak kaleme almak için kütüphaneleri eve taşımıştır. Kitabı ikmal etmesine az kala aramızdan ayrılan Merhumun çalışmasını tamamlamak bize nasip oldu. İlk baskısında 18 yıl sonra kitabın tekrar basılarak 16. Uluslararası Eyyüb Nebi Sabır Günü Etkinliklerinde insanlara takdim edilmesi Merhum M. Sıraç Suman ailesini ziyadesi ile memnun etmiştir. Dilerim başta Viranşehir'de yaşayan insanlarımız olmak üzere bu kutsi makamın kıymet

ve maneviyatından tüm insanlık istifade eder. Babam Merhum M. Sıraç Suman'ın kitabını tekrar basarak vefa örneği gösteren İlçe Kaymakamı ve Viranşehir Belediyesi Başkan Vekili Sayın Ömer Çimşit'e çok teşekkür ediyorum.

Mehmet İkbâl SUMAN
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

ÖN SÖZ

Eski Türk Edebiyatı Bölümü'nün son temsilcilerinden aynı zamanda hemşehrimiz olan Prof. Dr. Abdulkadir KARAHAHAN'ın vefatının, onun öğrencisi olmuş, ondan ders almış bir şahısta bıraktığı teessürün manası, geçmiş ile bugünkü nesil arasındaki kopukluğun göstergesiydi. Bu samimi bir bağlılıktı. Samimiyetin ötesinde baba- oğul ilişkisinin en bariz örneğiydi. Bu ölüm, Babamın üzerinde büyük bir itinayla çalıştığı "Hz. Eyyûb ve Hz. Elyesa" adlı çalışmasına bir süre ara vermesine neden oldu.

*'Cihan ârâ cihân içredir ârâyı bilmezler
Ol mâhiler ki derya içredir deryâyı bilmezler'*

Hayali Bey

(Dünyanın süsü dünyanın içindedir süsü bilmezler,

O balıklar ki deryanın içindedirler deryadan habersizdirler.)

İnsanın yaşadığı güzelliklerin ve yaşanan ulvi değerlerin farkında olmadığını anlatan manevi hazları muhteva edinen ders n iteliğindeki bu beyit, 25 yılını Viranşehir için sırf hizmete adayan bir insan için, içimde tarifi zor bir sızı bıraktı. Acaba sırf Viranşehir'e odaklanmış çalışmalar, o insan vefat edince mi dile getirilecek!

Kalbinden rahatsızlıktan sonra ölümünü bekleyen bir tavır içindeydi. Ama bunu belli ettirmemeye gayret gösteriyordu. Ölümünden sonra cebinden çıkan şu mısralar bu düşüncemin kanıtı mahiyetinde oldu.

*"Kabrimi kimse ziyaret etmesin
Allah için*

*Gelmesin reddeylerim
Billah öz kardaşımı*

*Gözlerim ebnay-ı âdemden
Ol rütbe yıldı kim
İstemem ben Fatiha
Tek çalmasınlar taşımı."*

(Neyzen Tevfik)

Yaklaşık iki, üç sene Hz. Eyyûb ve Hz. Elyesa' hakkın-
da ulaşabileceği tüm kaynakları, ele geçirmek ve onla-
rı mercek altına almakla uğraşan M. Sıraç SUMAN, bu
çalışmasında Hz.Eyyûb sabrının gösterilmesi gerektiğine
inanıyordu. Okulda ve evde sürekli elde ettiği kaynakları
gözden geçirerek esere verdiği önemi gözler önüne serdi.
Eserin neredeyse bitim aşamasında kalbinden rahatsız-
lanması, hastahannede yatması eserin tamamlanmasına
mani oldu. Hiç beklenilmeyen bir anda kalbinin durması,
geride boynu bükük bir eser bıraktı. Ancak bu eseri ta-
mamlamak da en doğal hak olarak bize nasip oldu. Keş-
ke yaşamı, eserini bitirip onu görmesine yetecek kadar
devam etseydi. Ama bu, temenniden öteye geçmeyen bir
düşünce maalesef.

Kitabı yazma aşamasında önüme yazılıp çizilmiş, ka-
ralanmış, beğenilmeyip tekrar elden geçirilmiş yüzlerce
müsvedde kağıt gelince işin ciddiyetini daha da idrak
ettim. Evet çalışmaya saygı buydu işte. Bana düşen, bu
saygıyı olanca gücümle devam ettirmek böylece hem ba-
bama hem de esere olan bakış açımı en iyi şekilde yan-
sıtılabilmekti.

Onun bu esere verdiği önemi bilen dost, ahbablar,
sürekli bana bu çalışmanın ne olacağını sordu durdu. Bu

kitabın vücûda gelmesi için yardım istediğini tüm şahıslar yardım konularında, samimiyetle söylüyorum, ellerindekileri esirgemediler. Babam adına tüm bu şahıslara teşekkürlerimi sunuyor vicdan rahatlığıyla kitabı okuyucuların huzuruna sunuyoruz.

İnşallah yaşamlarını anlayıp anlatmaya çalıştığın ulu şahısların mekânına iştirak edersin. Rûhun şad olsun Si-
raç Hocam.

M. İkbâl SUMAN

ARZ-I MUKADDES

Bu, bir bölgenin adıdır. Kur'an'daki adı, Maide Sûresi'nde şöyle anlatılır (meal): Hz. Mûsa'nın, İsrailoğullarına Mısır'dan çıkarken hitabı: *"Ey kavmim, haydi Allah'ın sizin için kader diye yazdığı Arz-ı Mukaddes'e girin!"* (Arz-ı Mukaddes'in Tevrat'taki adı, Arz-ı Mevud veya Arz-ı Kenan...)

Birçok Arap ve özellikle Şam tarihçilerine göre bu bölge, milliyetçi bakış açısından olacak ki, daima kendi mahalli dar çerçevelerinde mütalaa edilmiştir. Mesela Şam Bölgesi, sadece Şam şehrini çevreleyen küçük bir bölgenin adı oluyor onlara göre. Yine bunların tarihe bakış ve anlatımlarında Beseniye, Şam'ın kuzey bölgesinde küçücük bir kasabanın adıdır. Uts Bölgesi de böyle, El Cezire kavramı da böyle...

Oysa Teberi gibi tarafsız tarihçiler, Şam Bölgesi'nin, Mısır ile Fırat arasındaki bölgenin adı olduğunu dile getirirken, bu görüş çizgisindeki gerçekçi tarih araştırmacılarının büyük bir kesimi de Beseniye Bölgesi'nin, Şam'ın kuzeyindeki arazilerin tümünü kapsadığını ve Beseniye'nin de yine bu ölçülerle Şam'ın bütün arazilerini teşmil ettiğini ve böylece buradaki son kuzey çizginin Şanlıurfa, Malatya ve Diyarbakır noktaları olduğunu yazmışlardır.

Bu durumda Ortadoğu'da zuhur etmiş ve yaşamış peygamberlerin çoğunu, Şam ve Mısır arasındaki bölgeye inhisar ettiren tarihçilerin aksine biz de diyoruz ki; birçok enbiya bizim Mezopotamya Bölgesi'nde yaşamış ve mübarek naaşlarının defnini Cenab-ı Allah, kendisinin uygun gördüğü bu topraklarda taktir buyurmuştur.

İşte Hz. İbrahim ile Hz. Lût'un doğup yaşadığı Şanlı-urfa ilimizdeki mağaralar, makamlar...

İşte Şuayb peygamberin Harran Bölgesi'ndeki şehri! Peki, Hz. Şuayb'ın şehri olur da yani bu mübarek peygamber bu şehirde yaşar da kayınbabası olan Hz. Mûsa'nın izine rastlanmaz mı bu Harran Ovası'nda? Ve işte biraz beride Soğmatar'da Hz. Mûsa'nın makamı!...

Ve Nihayet işte 3000-3500 yıldan fazla bir zaman öncesi sık ormanlar, çiftlikler, yeşillikler ve dinler terminolojisinde "Adn Cenneti" olarak tesmiye edilen ve büyük ihtimalle, o cennetin şimdiki Şam'ı andıran bizim şehir: Viranşehir!...

Ve bu şehirden 22 kilometre mesafedeki Eyyûbnebi Köyü. Yeni haliyle, Eyyûbnebi Beldesi... Bu ulu sabır peygamberinin bütün ailesi, hanımı, çocukları ve peygamberlik yaşantısının ilinti bağıntılarını dillendiren her şey burada, her şey bu beldede.

Sayalım:

a) Sabır Peygamberi Hz. Eyyûb'un mübarek naaşının mahfazası olan mezarı.

b) Sabır peygamberi Hz. Eyyûb'un vefa, iffet, ismet, namus ve haysiyet abidesi, biricik zevcesi Hz. Rahime'nin mezarı.

c) Bu mübarek çiftten Bışır ve Hamvel (Hamvel'in mezarı, 6 km. mesafedeki Yollarbaşı köyündedir.) adlı erkek çocuklarıyla Katsiya, Hoppuk ve Yemima adlı kızlarının, Hz. Rahime mezarı etrafında serpişen türbeleri, (malesef 50 yıl önce bu türbeler tek tek ve isim

isim ziyaretçilere gösterilip anlatılırken bugün Ham-vel hariç, mezar yerleri kaybolmuş durumdadır.)

d) Ve tabiki, Hz. Eyyûb'un yıkanıp sağlığa kavuştuğu kuyu ve hastayken sırtını dayadığı küresel kara taş. (Bu taş sabır taşı olarak adlandırılmıştır.)

e) Ve Hz. Elyesa' peygamberin mübarek naaşının mahfazası olan mübarek mezarı.

Evet, Eyyûbnebi Beldesi, sabır peygamberi Hz. Eyyûb'un hayatı, aile fertleri ve bu unsurlara bağlantılı birçok maddi mukaddesleri, ketum bir muhafaza gibi sine-sinde koruyup saklamaktadır. Bu mübarek beldenin bir yamacında Hz. Eyyûb, bir diğer yamacında da yüzyıllar sonra onu ziyarete gelen Hz. Elyesa' Peygamber'in mezarlarının birbirine anlamlı bakışan, sakin ve vakûr duruşlarını görüyoruz.

Belde, şuur ve yüreğinde konuk ettim bu maddi ve manevi heybetiyle, insanı adeta maveraî ürpertiler yumağıyla kuşatmaktadır.

Din, peygamber, iman ve sabır kavramlarının detay ve derinliklerinin taşıdıkları anlamın inceliklerine nüfûz etmek isteyen müslim ve gayri müslimlere çok önemli olan bir işaretimiz olacaktır. Viranşehir ilçesini gezin ve batı yakalarına açılan peygamberler beldesi Eyyûbnebi'yi mutlaka görün!...

M. Sıraç SUMAN

BÖLÜM I

HZ. EYYÛB (A.S)

1. VİRANŞEHİR'İN TARİHÇESİ

(Roma Devrinde Antonopolis, Urfa Haçlı Döneminde Kostantina ve Sonradan Tille, Telia)

Viranşehir, Kuzey Mezopotamya'nın çok verimli ve parlak arazileri üzerinde yer almıştır. İlçenin tarihi her ne kadar M.Ö. 2500-3000 yıllarına kadar inmekteyse de Karacadağ'ın inbik inbik süzülen sularının ihya ettiği arazi ve çok münbit ovaları dikkate alındığında, bu tarihin, ilk insanların tarihine kadar uzanacağı mantık ve düşüncesiyle karşılaşıyoruz.

İlçe bu avantajlarla zaman zaman tarım, ziraat ve ticaret merkezi olmuş, hatta başkent olma liyakatini bile kazanmıştır.

Ama bu avantajların bir de dezavantaj veçhesi vardır ki, bu da Yunus Emre'nin tabiriyle bir "süslü gelin" olması...

Bu "süslü gelin" olma çekiciliğinden olacak ki ilçe, tarihinin ilk safhasında Sümerler'e vatan olur. Hititler, da-yanamaz, tekrar burayı işgal ederler. Ardından Suriye Ermenileri, Romalılar, İranlılar ve Araplar da bu cazibeye kapılır bu "süslü gelin"i geçici zaman aralıklarıyla sahiplenirler.

1516 yılında Osmanlı hakimiyetine girinceye kadar, Viranşehir üzerinde yine birçok milletin istila ve hakimiyeti görülür: Abbasiler, Selçuklular, Moğollar, Araplar tekrar İranlılar ve Artuklular...

Hız. Eyyûb (a.s) ile aile efradının ve Hız. Elyesa' (a.s) peygamberin bizzat mübarek naaşlarının bulunduğu türbeleri, Eyyûbnebi Beldesi'nde (Karye-i Eyyûb-Eyyûbnebi Köyü) misafir eden ilçe, zaman zaman komşu iller Diyarbakır ve Mardin'e de mutasarrıflık yapmıştır.

Viranşehir İlçesinin 1940'lı Yıllardaki bir Görüntüsü

İlçe oldukça verimli düz bir Ova görünümündedir.

Uzun bir süre ilçe statüsünde kalan Viranşehir, kısa bir süre nahiye olduysa da, 1908 yılında tekrar kaymakamlığa dönüştürülmüştür. İlçe 1924 yılından beri Şanlıurfa'ya bağlı bulunmaktadır.

Viranşehir, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, E-90 Karayolu üzerinde çok verimli ovaları bulunan, Şanlıurfa'ya bağlı bir ilçedir. Kuzeyde sönmüş durumda olan Karacadağ, doğuda Mardin ili, batıda Şanlıurfa ili güneyde Suriye sınırlarına komşu olan Ceylanpınar ilçesi ile çevrilidir.

İlçenin çok münbit olan arazisi (köyler dahil) 1.843.169 dönümlüktür. Nüfusu 164.297'dir. Rakımı ise 620 metredir. İlçenin nüfusu, komşu il ve ilçelerden gelen (mantık dışı) göçlerle, her gün biraz daha artmaktadır. 2000 yılı nüfus sayımına göre ilçenin nüfusu 125.000.000 olarak tespit edilmiştir.

Osmanlı arşivinde ise Viranşehir şöyle anlatılmaktadır:

"Eski bir Hitit şehri olarak M.Ö. 2750 yılından itibaren varlığını göstermiştir. Tarihî ipek yolunun üstünde olması ve çok verimli ovalara sahip bulunması, bu şehrin ticaret ve tarım alanında Yukarı Mezopotamya'nın önemli bir şehri olmasını sağlamıştır. Daha sonra ünlü Lidya Kralı Krezüs'ün yönetiminde kalmıştır. M.Ö. XV. Yüzyılda yeniden Hitit Federasyonu'na dahil edildi. Bu arada Arzana adlı bir beyliğe de hükümet merkezliği yapan Viranşehir, M.Ö. 1115 yılında Asurlular'ın, M.Ö. 885 yılında ise Hititler'in saldırısına uğradı ve Hititler'e, bir ara Büyük İskender'in generallerinden Selevkos'a bağlandı.

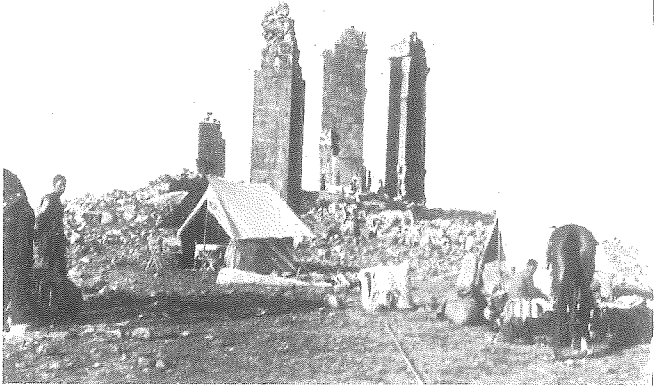
Selevkoslar'ın yönetimine isyan eden halk, Suriye Ermenilerine bağlanmış ve M.Ö. 163 yılında Romalılar tarafından ele geçirilmiştir. 622 yılına kadar Roma-İran arasında el değiş tiren Viranşehir, Arap ordularınca ele geçirildi.660 yılından, 873 yılına kadar Hamdaniyeler'e bağlı olarak Mardin'e bağlandı. 894 yılında Muttezit tarafından Abbasiler'e, Melik Şah zamanında Selçuklu Devleti'ne bağlanan şehir, zaman zaman Bizans,

Selçuklu, Arap, İran ve Artuklular arasında el değıştirdi. 1030 yılında yeniden Bizans'ın eline geçtiyse de 1071 yılında Selçukluların, 1108 yılında Mardin Artukluları'nın eline geçmiş, 1202 yılından sonra ise Musul Atabeyi Nureddin Zengi tarafından fethedilmiştir.

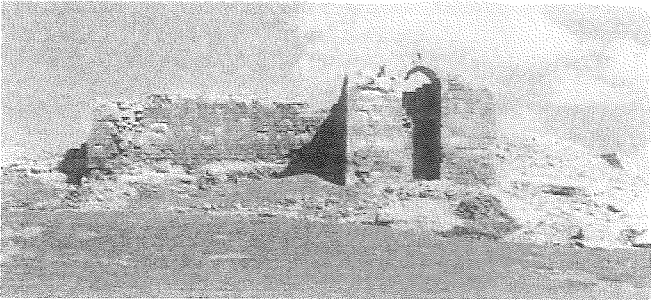
Viranşehir, tarihindeki en büyük yıkıma, Hülagü tarafından 1258 yılında uğradı. 1367 yılında ise yeniden Mardin Artuklular'ına bağlanan şehir, 1400 yılında Timur tarafından istila edilerek yağmalandı. Daha sonra, Akkoyunlu, Karakoyunlu, Arap ve İranlılar arasında el değıştirdi. 1516 yılında Yavuz Sultan Selim devrinde Osmanlı egemenliğine kavuştu.

Şehir, Kanuni Sultan Süleyman devrinde, 1535 yılında Diyarbekir'e bağlandı ve mutasarrıflık olarak yönetildi. IV. Murad'ın Irak'ın seferini yaptığı sırada buradan geçerken gördüğü rüyada Eyyûb Peygamber'in mezarını bulmasını istemesi üzerine, padişah tarafından Eyyûb Peygamber'in mezarı bulduruldu.

Urfa'nın en eski ilçelerinden biri olan Viranşehir, zaman zaman Mardin'e ve Urfa'ya elçilik yapmıştır. Tarihin -birçok dönemlerinde istilalara uğrayıp, yakılıp yıkıldığı için şehire harap anlamına gelen "viran" kelimesi eklenerek "Viranşehir" adını almıştır. Uzun bir süre Urfa'nın en eski ilçelerinden biri olan Viranşehir, zaman zaman Mardin'e ve Urfa'ya elçilik yapmıştır. Tarihin -birçok dönemlerinde istilalara uğrayıp, yakılıp yıkıldığı için şehire harap anlamına gelen "viran" kelimesi eklenerek "Viranşehir" adını almıştır. Uzun bir süre kaza olan Viranşehir, bir ara nahiye olduysa da, 1908 yılında kaymakamlık haline getirilmiş, 1924 yılında Urfa'ya bağlı bir ilçe olmuştur

1911 yılında Viranşehir Dikmeleri

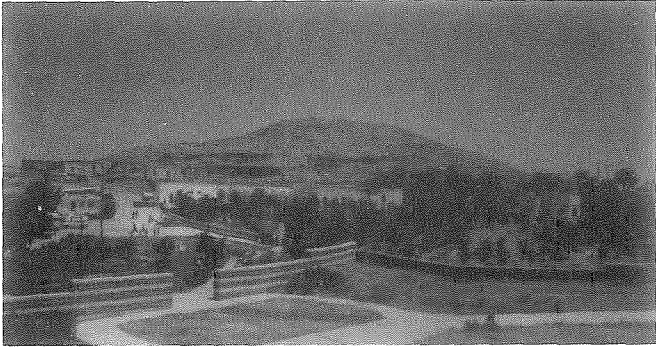

Çimdin Kalesi

İlçenin en önemli tarihi yapıları arasında Çimdim Kalesi, Ceylanpınar Kalesi ve eski şehirdeki Mabed Sütunları yer alır.

EYYÛBNEBİ BELDESİ (KARYE-İ EYYÛB)

Hz.Eyyûb ve onun ailesiyle, Hz. Eyyûb merkadini ziyarette gelen Hz. Elyesa'ın mübarek naaşlarının medfun olduğu kutsal mekân...

Eyyûpnebiden bir görüntü

Belde direkt olarak Viranşehir'e 22 km. uzaklıktadır. Beldenin sinesindeki Hz. Eyyûb mezarı ile, muhterem zevcesi Hz. Rahime arasındaki mesafe 180 metredir.

Hz. Eyyûb ile, onu asırlar sonra ziyarete gelen misafiri Hz. Elyesa' merkadleri arasındaki mesafe ise 380 metredir

2. TARİH VE COĞRAFYA PERSPEKTİFİNDE VİRANŞEHİR-EYYÜBNEBİ BELDESİ

(Peygamberler Diyarının Tarihi, Sosyal ve Etik Yapısı)

El Cezire, Beseniye, Uts Diyarı, Diyar-ı Rum (Rum Bölgesi) ve nihayet Şam Bölgesi, Ortadoğu'nun Ürdün ve Yemen bölgelerinden Güneydoğu Anadolu Bölgemize kadar açılan bir diyarın çeşitli adlarıdır bunlar. Bu isimler devir devir bu bölgeyle ilgilenen tarihçilerin, kendilerine özgü bakış açılarındaki renklerden ve çizgilerden neşet etmişlerdir.

Tarihin katman katman sosyo-ekonomik fizik ve etik yapısının hercu merc edip şekillendirdiği Mezopotamya da hep bu adlarla tesmiye edilmiştir. İsrailoğulları'na vaad edildiği söylenen "Adn Cenneti" heyulası da galiba buralardadır. (Allah korusun!) Yani bölgemizin kuzeyde Malatya, Diyarbakır, Mardin; içerilerde Şanlıurfa, Harran ve Viranşehir; aşağılarda Irak'ın hudut içlerinde dolaşıp Şam'a ve bazen de daha güneylere inerek haritalaşan Mezopotamya... İşte Arz-ı Kenan veya Arz-ıMevud! Yani Adn Cenneti!..

Devir devir sosyo-ekonomik işgal ve sömürü; ve bunlara karşı didinme ve savaşlar, bu bölgenin bariz kaderidir. Yani saldırılar ve savunmalar, sonra didinme ve başkaldırı, kendi vatanlarından kovulmalar ve yeniden kabaran iştahlar ve yeniden oluşmaya başlayan saldırılar...

Büyük sonuç: Bu gel-gitlerden kopan azgın kasırgalar ve fırtınalar ve bunların geride bıraktığı viraneler, korkular, tedirginlikler...Böylesi bir bölgenin coğrafyası nasıl olabilir ki? Ya sosyal ve psikolojik yapısı? Korku, dehşet, şiddet, hile, vicdansızlık, merhametsizlik, livata

fuhuş, yalan, riya ve nihayetinde haksızlık ve adaletsizlik... Bütün bu kötülük ve çirkinlikler, M.Ö. 3000-3500 yıllar öncesinden günümüze doğru panoramasını çizdiği-miz ve masaya yatırıp otopsisini çıkardığımız bölgemizin ana hatlarıdır.

Böylesi bir ortama, böylesi bir "sosyal- ahlak" yapıya sahip insanlar için.

أَلَيْسَ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

"Siz boş yere yaratıldığınızı mı sanıyorsunuz?"¹ diyen Gökyüzü Sultanı'nın müdahalesi olmaz mı? Ötelerin ötesi-nin mutlak sultanı, peygamberler gönderip uyarılarda bu-lunmaz mı?

Peygamberler gelir, ellerinde ind-î ilâhîden nûrlu me-saj ve kanunlar. Şuurlu, rûh ve gönülleriyle, mücevhe-rat yüklü ifadelerle cahil ve zayıf kişiliğe sahip insanları aydınlatmaya çalışırlar. Bu ifadelerinde rahmet ve azap uyarıları vardır. Peygambere bağlılık rahmeti; ona karşı koyma ise gazabı getirir. İşte Nûh Tufanı, işte Lût kavminin helaki hadiseleri, işte Salih kavmi ve işte o kavimlerin he-lak şekilleri ve bildiğimiz tüm peygamberlerin mucizeleri...

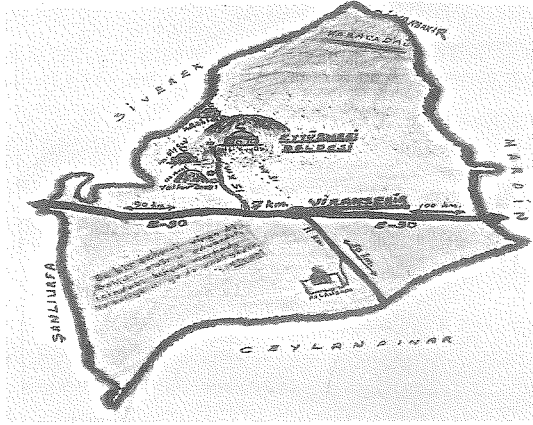
Biz övüne övüne şehrimiz, "Peygamberler Diyarı"dır derken, belki sadece o mübarek ve muhterem zatların şahsiyet ve görevlerinin kutsiyetini yükseltmek istiyoruz. Ama bu aziz sahiplenmenin gizliliğinde çok acı ve çirkin bir taraf vardır ki, o da Lût'un gazabını müstahak kılacak ahlaksızlıklar ile Hz. Eyyûb'un sabrını temkinleştirecek şeytanîliklerin bu bölgede, evet, bu bölge insanları tara-fından yaşandığı gerçeğidir.

Tabi ki gazap: Sapık kavimlere doğru, hidayet yolları uyarı yollarıyla gösterilir, inkâr ve inkârda inatta ısrar edilir.

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا

"Biz peygamber göndermeden (uyarılarda bulunmadan) kimseye azap etmeyiz." ²

3. HAZRETİ EYYÛB VE YAŞADIĞI MEKÂN

Hız. Eyyûb (a.s.), tarihçilerimizin kaydına göre M.Ö. 1242'de Filistin'in güneyinde bir köyde dünyaya teşrif eder. Orada birbirleriyle küskün olan ikiz kardeş İys ve Yakûb (a.s.) barışınca İys, orayı kardeşi Yakûb'a terk ederek, torunu Mûs ve Mûs'un oğlu Hız. Eyyûb'un da içinde bulunduğu bir kabile halinde kuzeye doğru göç eder. Kuzeye, yani Şam Bölgesi'ne, doğru. Bu kabilede Hız. Yusûf'un torunu olan 3-4 yaşlarındaki Hız. Rahime de bulunuyordu. Hız. Yusûfun Hız. Yakûb'un oğlu olduğunu biliyoruz.

Peki neresidir bu Şam Bölgesi, yani Diyar-ı Şam? El Müncid ve Kaamûs-al Alam eserlerini karıştıralım: Diyar-ı Şam'ın, İslamiyet öncesi Araplar döneminde şu bölgelere (eyaletlere) ayrıldığını görüyoruz:

Filistin, Ürdün, Humus, Dimaşk, Kın Nesrin, Avasım(-Tarsus, Adana, Maraş ve Malatya kaleler zinciri), Suğür, Beseniye, Belka, Havârzım, Kevsa, Harran ve nihayet

Dicle ve Fırat arasındaki bu parlak ve altunî arazilerin kuzeydoğu taraflarında yer alan şehrimiz, VİRANŞEHİR...

Harran eski bir şehrin adı olup, Ninova'dan Karkamış'a kadar uzanan bir ticaret mekezi ve bir bölgenin adıdır.

Bundan, şunu çıkarıyoruz ki, Hz. İbrahim (a.s.), nasıl Şanlıurfa'da doğmuşsa ve babasının mezarı Harran'da ise; Hz. İbrahim (a.s.), Nemrut tarafından ateşe atıldığı zaman, yeğeni Lût (a.s.) nasıl yanında bulunmuşsa; Hz. Mûsa (a.s.) nasıl bu topraklarda gezmiş ve yine bu topraklarda Hz. Şuayb'ın kızı Safura ile dolaşmışsa ; ve onların yaşadığı bu küçük bölgeye "Şuayb Şehri" denmişse; Hz. Eyyub'un yaşadığı bela ve musibetlere uğradığı ve Cenab-ı Allah tarafından sınava çekildiği yer, neden burası olmasın? Burası, yani Viranşehir. Hz. İbrahim (a.s.), oğlu Hz. İshâk (a.s.)'ın soyu itibariyle, Hz. Eyyûb'un büyük dedesi değil midir? Hz. Eyyûb'un annesi Amûs, Hz. Lût'un torunlarından değil miydi? Hz. Elyessa, Hz. Eyyûb'le, şeceresi Hz. İshâk (a.s.)'tan ayrılan İys ve Yakûb kardeşlerle amcazade değil miydi?

وَمِنْ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

"Babalarından, çocuklarından ve kardeşlerinden bir kısmını da. Bütün bunları seçtik ve bunları dosdoğru bir yola ilettik."

Sonuç itibariyle diyebiliriz ki, Hz. Eyyûb de bu peygamberler ikliminde yaşamıştır ve mezarı, Viranşehir-Eyyûbnebi beldesindedir. (1252 tarihli vakfiye örneği Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Arşiv ve Yayın Dairesi Başkanlığı' nca çıkarılmıştır.).

4. HZ. EYYÛB'ÜN İBTİLAYA UĞRAMASI

Hiz. Eyyûb'un ibtilaya uğramasına türlü türlü sebepler gösterilir. Bu cümleden olmak üzere: Beseniye halkı, zorbalardan bir zorba olan ve halkına zulmeden kraların huzuruna varıp onunla konuştukları ve kendisine ağır sözler söyledikleri halde, Hiz. Eyyûb (a.s.)'un -ekini hakkında- ondan çekinerek, konuşmasında yumuşak davrandığı, Mârûfu emretmediği, işlediği zulüm hakkında, zalimi uyarmadığı rivayet edilir.

Şam toprağında kuraklık, kıtlık olup da, Mısır kralı Firavun: *"Bize gel! Bizim yanımızda senin için bolluk, genişlik vardır!"* diye yazı gönderince, Hiz. Eyyûb, çoluk çocukları, atları, küçük, büyük baş hayvanları ile birlikte kalkıp Mısır'a gider.

Firavun, onlara yiyecekler, elbiseler ve yer'ler ayırır verir. Hiz. Eyyûb, Firavun'un yanında bulunduğu sırada, Hiz. Şuayb (a.s.) gelip içeri girer ve: *"Ey Firavun! Gök halkı ve yer halkı, denizler ve dağlar halkı kızınca Allah'ın da gazaba geleceğinden korkmaz mısın?"* der. Hiz. Eyyûb ise susar, konuşmaz.

Hiz. Eyyûb ve Hiz. Şuayb, Firavun'un yanından çıkınca, yüce Allah, Hiz. Eyyûb'a: *"Ey Eyyûb! Sen, Firavun'un ülkesine gittiğin için sustun, ibtilaya hazırlan!"* diye vahyeder.

Hiz. Eyyûb: *"Ben, yetimin geçimini, üzerime almadım mı, garibi barındırmadım mı, dula yardımcı olmaya çalışmadım mı?"* der. O sırada, içinden on binlerce yıldırımlar, korkunç gök gürlemeleri duyulan bir bulut geçer ve bulutun içinden: *"Ey Eyyûb! Bunu sana yaptıran kimdi?"* denilir.

Hiz. Eyyûb, hemen bir avuç toprak alıp başının üzerine koyarak: *"Şendin Yâ Rab!"* der. Yüce Allah, ona: *"İbtilaya*

hazırlan!" diye vahyeder. Bunun üzerine Hz. Eyyûb'un bütün serveti yok olur, üzerlerine ev yıkılıp, bütün oğulları ölür. Fakat o, bütün bunlara rağmen hep Yüce Allah'a hamd ü senada bulunmaktan, ibadete devamdan, verdiği şükür, uğradığı ibtilaya sabredip katlanmaktan ayrılmaz. Zaten onlar Allah'a aitti. Onlar emanetti. İster bırakır, isterse geri alırdı.

"Ben Annemin karnından çıplak çıktım ve çıplak olarak toprağa, kabre döneceğim Çıplak olarak da Rabbime haşrolacağım." diyip Allah'a hamdetmeye devam eder. Hz. Eyyûb bütün bunlarla beraber çiçek veya cüzzam hastalığına tutulur. Yemeği, ancak iki elini birleştirerek tutup ağzına güçlkle götürür. Dili şişer, yemeği ağzına güçlkle sokar; bağırsakları vazifesini yapamaz olur; yediği şey, kamına girdiği gibi çıkar, vücuduna yararlı olmaz; ayaklarında güç kalmaz ayakları onu taşıyamaz hale gelir. Vaktiyle kendilerini, ev halkı gibi geçindirdiği kimselere avuç açar olur. Onlar, bir tek lokma verirler onu da başına kakarlar, kendisini kınar, ayıplarlar. Bütün oğulları ölüp elinden tutacak, ona yardım edecek kimsesi kalmaz. Ailesi bile ona küser, akrabaları kendisinden yüz çevirir ilgilerini keserler. Tanıdıkları kendisini tanımaz olur, bütün hakları inkâr edilir, yaptığı iyilikler unutulur. Köy halkı onu, köy dışındaki bir çöplüğe sürüp çıkarır. Üzerine gerilen bir gölgelikte barınmaya başlar. Yanına zevcesinden başka uğrayan olmaz. Hacetini yalnız zevcesi gidip gelip görür.

Hz. Eyyûb, uğradıkları ibtilanın kaldırılması için de yıllarca dua etmez. Zevcesi bir gün ona *"Sen duası kabul edilen bir zatsın. Sana şifa vermesi için Allah'a dua etsene!"* demişti. Hz. Eyyûb: *"Biz yetmiş yıl nimetler içinde yaşadık, bırak yetmiş yıl da ibtila içinde bulunalım."* dedi. *"Onları*

bize kim ihsan etti?" diye sordu. Zevcesi: "Allah, ihsan etti." dedi. "Onlardan kaç yıl yararlandık?" diye sordu. Zevcesi: "yetmiş yıl!" dedi. Hz. Eyyûb, "Allah, bizi onların ihtilası ile kaç yıldan beri müptela kılıyor?" diye sordu. Zevcesi "Yedi yıldan beri!" dedi. Hz. Eyyûb, "Yazıklar olsun sana! Valla-hi, sen, Rabbine karşı, ne adaletli, ne de insafli davrandın. Geçim bolluğu ve rahatlık içinde bulunduğumuz gibi, Rab-bimizin, bizi uğrattığı şu ibtilaya da yetmiş yıl katlanmamız gerekmez mi?" dedi.

Hz. Eyyûb'un, ihtilası şiddetlendiği zaman, Yüce Allah'a şöyle hamd ü senada bulunduğu rivayet edilir: "Hamd, Rabb'ül Alemin olan Allah'a mahsustur. Ben Rabbim olan sana hamd ederim ki, sen, bana ihsanda bulundun, bana mal ve evlad verdin. Kalbimde bunların girmediği bir yer kal-madı. Sonra hepsini benden geri aldın, kalbim onlardan boşaldı. Artık benim aramla senin arana bir şey girer değildir. Ey Rabbim! Bundan önce, beni, gündüzleri, mal sevgisi, tela-şsı oyalıyordu. Geceleri de beni kendilerine olan şefkatimden dolayı- evlad sevgisi oyalıyordu. Ne mutlu ki, şu anda on-lardan boşalmışım, gözümü, kulağımı, gecemi, gündüzümü, senin zıkrın, şükrün, takdis ve tehlilin ile geçiriyorum." diye dua ederek yaradanına sığınır.

5. HAZRETİ EYYÛB VE SABIR

Hız. Eyyûb, Cenab-ı Allah tarafından geçmiş ve gelecek insanlara örnek olsun diye bu diyarımızda peygamber olarak görevlendirilmiştir. Kur'an'da övülen, Allah'ın bizzat vahyiyle şereflendirilen bu aziz peygamber de, diğer peygamberler gibi peygamberliğin hulk, mizaç, şefkat, merhamet, misafirperverlik, cömertlik ve Allah'ın verdiği her türlü nimete şükretme ahlakıyla bir aksiyon kahramanıdır. Allah tarafından bir kula verilebilecek en büyük nimetlerin hepsine nail olmuştur. Ve bir gün gelmiş ki, bu büyük nimetlerin her biri tek tek kaybolmuştur. O muhteşem nimet ve zenginlikler, yerini çocuklarının ölümü, mal ve mülkün hederi, bağ, bahçe ve hayvanların telefine terk etmiştir. Özellikle mübarek vücudu, günümüz tıp dilinde cüzzam, uyuz veya kanser diye anılan çeşitli hastalık ve musibetlere müptela olmuştur. Fakat bunlarla beraber o, Kur'an-ı Kerim'in ifadesiyle çok sabrediciydi, şükrediciydi ve nihayet *"güzel bir kuldu."*

Tevrat ve İsraili kaynaklar, ibret verici çalkantılar içerisinde geçen onun bu hayatını. "Çeşitli İsyen Psikolojisi"nin fotoğrafı olarak tasvir eder.

Bu aziz peygamberin kişiliği, basit insanların kişiliği için reva görülmeyen tasvif söylemlerle küçültölür. Onlara göre Hz. Eyyûb, "tiksindirici" kötü bir hastalık geçirmiş yara ve bere içinde olan biridir. O, doğduğu güne ve kadere lanet etmiştir. O, Allah'ın adaletine karşı gelmiş, Allah ona savaş açmıştır. Nihayet, bağışlanmadığı ve bu durumlara düştüğü için Allah'a isyan etmiştir.)

İşte güya "İlahî kitap Tevrat"'ın kendi peygamberini anlatış üslubundaki yakışıksız ve ahlaksız ifade tarzı. Hz. Rahime de bu bayağı üslup içinde anlatılmıştır.

Oysa Hz. Eyyûbumuz böyle midir? Dünyada çekilen bütün maddi ıstırapların karşısında sadece teslimiyet, rıza, sabır, şükür ve temkiniyle temayüz etmiş bu peygamberi, Beni İsrail ve hatta Hristiyan alemi nasıl olur da tanımaz!

Onun güçlükler ve meşakkatler karşısındaki peygamberane tavır ve durum alışını, ancak KATIKSIZ VAHY'in belîğ anlatımlarında bulabiliriz. Yani, Kur'anî ifadelerde... Tamamen İCAZ ve l'CAZ belâğat ve tekniklerine haiz Kur'anî ifadelerde...Bu ifadeler dört yerde altı ayrı ayette geçer. *"Biz Eyyûb'e de vahyettik Biz Eyyûbe'de doğru yolu göstermiştik, güzel davrananları hep böyle ödüllendiririz...O bize: Başma bir bela geldi [sen merhametlilerin en merhametlisisin.] diye nida etti. Dvasını kabul ettik. Başına gelen musibetleri kaldırdık. Ona tekrar ailesini ve kaybettikleriyle bir mislini daha verdik. "Şeytan bana vesveselerle azap verdi" dedi. Biz ona, "İşte yıkanacak ve içilecek soğuk su" dedik ve "eline bir deste sap al, böylece ona [Hz. Rahime'ye] vur." dedik. [Bu ameliye, İslami fıkhıta Eyyûb ruhsatı, olarak yer almıştır.] ve andını bozma!.. Gerçekten biz, onu SABREDİCİ bulduk. O ne GÜZEL BİR KULDU."*³

Bir gün Eyyûb (a.s.):

-Allah'ım! Beni bu belaya duçar ettin, ama ben daima senin emir ve iradeni, arzu ve isteklerim üzerine tercih ettim, der.

İlahî vahiyden bir nida gelir:

-Peki sana bu davranış istidadı nereden geldi?

Bunun üzerine Hz. Eyyûb(a.s.) başına toprak serperek:

-Senden geldi Ya Rab! diyerek istiğfarda bulundu.

Bu kıssanın adeta yorumunu yapan İmam-ı Gazali'nin İH-YA'sında şöyle bir olay anlatılır. Habib İbn Ebi Habib, bir gün Kur'an-ı Kerim'i dinlerken Hz. Eyyûb'la ilgili şu ayeti terennüm ediyordu. *"Biz onu gerçekten sabırlı bulduk. O, ne güzel kuldu."*

⁴ Habib İbn Ebi Habib tam bu sırada ağlamaya başlar. Ve:

-Hayrettir ki sabrı veren, o; ve sabırlıyı öven yine o." diyerek ağlamasını ağıtlaştırır. Tıpkı veli şair Yunus Emre-mizin anlatmaya çalıştığı gibi:

*Diyen ol, işiden ol
Gören ol, gösteren ol
Her sözü söyleyen ol
Sûret, can menzilüdür.*

Evet, o sabrediciydi, şükrediciydi neticede çok güzel bir kuldu.

Peki bu vehbi, niteliklerini nereden almıştı? Gücü, yeteneği, tahammül mülkünün dayanakları neydi bu ulu SABIR PEYGAMBERİ'nin?

Her peygamber gibi, her veli ve mü'min gibi onun da temel dayanak ve Allah'a iltica etmesinin yol ve vasıtaları:

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

*"Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz"*⁵

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

"Bütün güç ve kuvvet, yalnızca en Yüce ve en Büyük olan Allah'ın (c.c.) yardımıyla elde edilir."

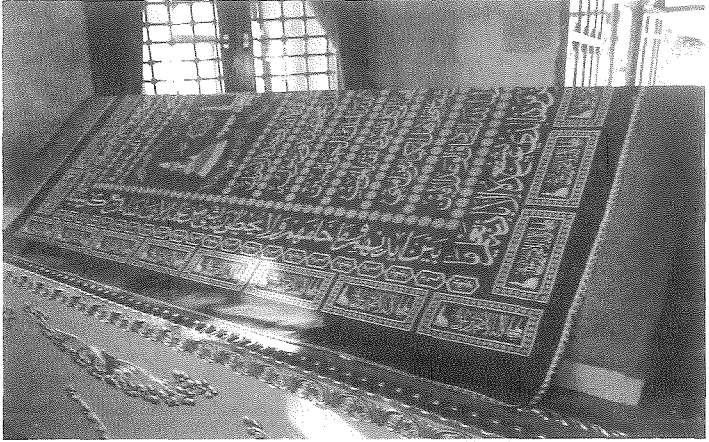
حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

4 Sad, 44

5 Bakara 156

"Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!" dediler..⁶

İşte Hz. Eyyûbumuz! İşte peygamberlerin, evliyaların ve salih kulların gönlünde, kalbin kendine has gözyaşlarıyla yıkanarak yankılanıp "Arş Sahibi"ne yükseldikçe Arş Sahibi'nin muhabbet ve dostluğunu celb eden, daha da pekiştiren hikmet ve esrar dolu tevekkül ve sığınağın şifre ve anahtarları.

Tevrat'ın ve İsrailî kaynakların anlatıp çizdikleri resimlerin aksine Hz. Eyyûbumuzun İslâmî konjonktünden görünümü

6. HZ. EYYÛB'UN NESEBİ (Soy Ve Şeceresi)

H. Eyyûb (a.s.), soy itibariyle H. İbrahim (a.s.)'a kadar yükselen, İshâk, İys ve Rûm silsilesinden gelen Mûs'un oğludur. Annesi, H. Lût'un torunu Amos Amûs'tur. Hanımı, H. Rahime'dir.

H. Eyyûb'un müntesib olduğu soy, kavim yaşadığı zaman ve mekân hakkında kaynak bilgiler, Kitab-ı Mukaddes'in ve sair İsrailîyatın gereği çok bulanıktır. Bu babta İslam müfessirleri de, biraz daha güvenilir olan İsa'ya ve Hezekiel'in kitaplarına dayanarak fikir yürütmüşlerdir. Ancak bunların da fikir ve görüşleri birbirleriyle çelişmektedir; çünkü kaynaklar, birer kaos felaketi... Hepsisi de İbrânî kökenli... Sonuç: Kur'an'ın verdiği haberler dışındaki bilinmezliğı sadece Allah bilir.

H. Eyyûb'un Eyyûbnebi Beldesi'nde yaşayıp burada vefat ettiğine dair kanıtlar bu beldeye gelen ziyaretçi sayısını artıracaktır.

7. HZ. EYYÛB'UN BEDENÎ VE AHLAKÎ YAPISI

İslam Menkıbeleri yazarı Kab'al Ahbar'ın tespitine göre büyük başlı, kıvrıcık saçlı, güzel ve iri gözlere sahip, kalınca kol ve bacaklı ve uzun boylu bir zattı.(diğer kaynaklarda da böyle geçer.)

Çok dindar ve cömert bir peygamber. Ona iman edenler, her akşam onunla beraber toplanır, kendilerine ait bir mabette ibadet ederlerdi. Cemaatlerine mensup olanların sayısı azdı. Dulların koruyucusu olup yetimlerin başlarını okşayan şefkatli bir baba tutumuna sahip çok zengin bir kişiydi. Diyar-ı Şam'da (Viranşehir ve çevresi) çok geniş ve verimli arazileri, bağları, bahçeleri vardı. Ahd-i Atik (Tevrat)'e göre yanında birçok köle barındıran, 7000 adet koyunu, 3000 devesi, 1000 öküzü ve yüzlerce dişi merkebi olan bir zattır.

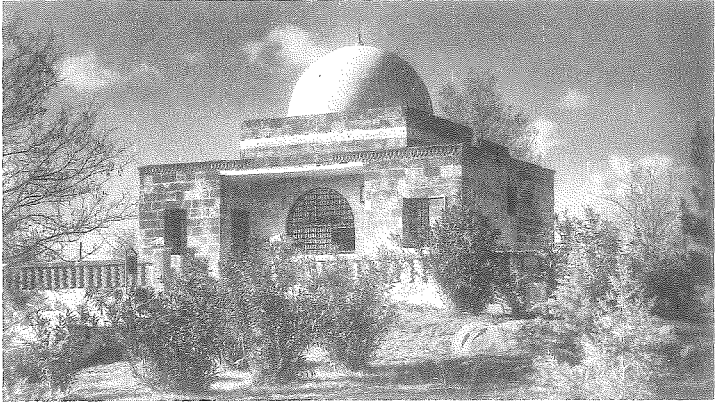
Hız. Eyyûb, Allah'tan korkan, kötülükten sakınan, olgun ve doğru bir kişiliğe sahipti. Mal, mülk, evlat, sağlık, nimet ve zenginliğe mazhar olmuş ve İlahî sınavla bütün bu servetleri sıfırlanmıştır. Hız. Eyyûb, sebat, yakın ve temkin zırhıyla kuşanmış olarak bu sınavdan yüz akıyla çıkmıştır.(ki ona bu zırhı giydiren, ve "temkin" gücünü veren yine Cenab-ı Allah'tır.) Yokluklar, hela ve musibetler ve bütün bunlara sabır ve şükürle katlanma... Ve işte Kur'an-ı Kerim'in, onun bu meziyetiyle ilgili övgü dolu ayet-i kerimesi:

وَأُخَذَ بِيَدِكَ ضِعْفًا فَأَضْرَبَ بِهِ وَلَا تَحْتِثُ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نَعِمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ
"Eline bir demet sap al da onunla vur, yeminini böyle yerine getir. Gerçekten biz Eyyub'u sabırlı (bir kul) bulmuştuk. O, ne iyi kuldu! Daima Allah'a yönelirdi."

Hasan Basri (r.a.) buyuruyor ki:

-Mü'minin ahlakı, zenginlikte tasarruf, gençlikte şükür, bela ve musibette sabırdır.

Oysa biz, bu ölçüleri de aşarak Hz. Eyyûbümüzü , "en şiddetli bela ve musibetlerde bile şükredici " olarak bulmaktayız. Yani Şeyh-i Ekber'in sebat, yakın ve temkin kavramlarıyla Allah'a dua ettiği gibi o sabrı, bir ulu peygamberde şükürleşmiş olarak müşahade etmekteyiz. Ulu'l- azm peygamberlere has olan derecelerin en yücesi TEMKİN makamı da sabır çınarı olan bu peygamberde gayet belirgin olarak görülmektedir. *"Biz onu gerçekten sabırlı bulduk. O ne güzel bir kuldu. Çünkü o, daima Allah'a inan birisiydi."*⁸

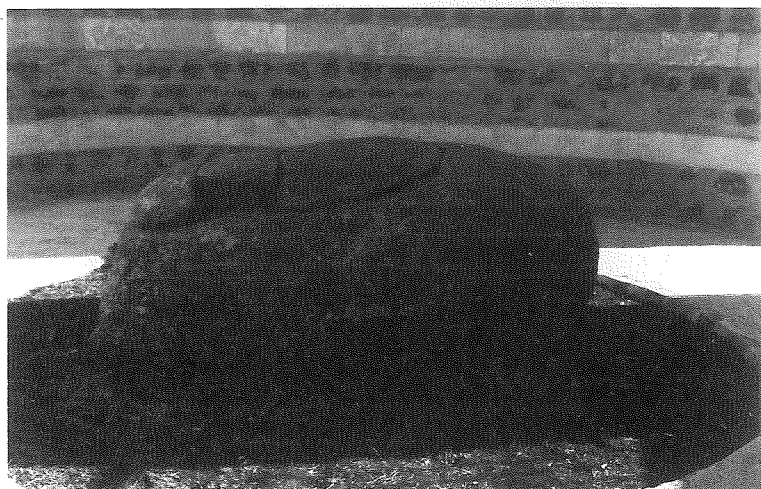

*Ezada cefada sebatır Eyyûb,
Sebatta sabır, sabırda temkindir Eyyûb.
Dünya engebelerinin iniş-çıkışlarında,
İblis'e galebe çalan, Alp-Eren'dir Eyyûb.
Şefkatte, mertlikte, doruktur Eyyûb.
Tasada, elemde şükürdür Eyyûb.
Sınav meydanında, Şeytanla savaşta,
Nimette şükür, çilede şükürdür Eyyûb.*

8. TARİHÎ SABİR KAYASI

Eyyûbnebi, beldesinin kuzeyinde, zamanında patlamış ve sönmüş yaşlı bir dağ vardır: KARACADAĞ!.. Bu dağın içindeki sıvı maddeler zerre zerre sıkışmış lav kesilmiştir. Bu lavlar bir krater baca bulup kayalar, taş kütleler halinde etrafa saçılmıştır. Çevre bu bu bazalt görünümüyle kaplıdır.

Oysa Hz. Eyyûb, malını , servetini, çocuklarını kaybetmiş, hastalık çekmiş, içinde bulunduğu toplum tarafından dışlanmış ve en önemlisi, tertemiz nesebi peygamberlere dayanan biricik zevcesi Hz. Rahime dışındaki dost ve inananları tarafından bile terk edilmiştir. Ama o, sanki yanıbaşındaki patlayıp sönen yanardağa inat edercesine, infilak etmemiş; sabır göstermiştir. O, sadece her şeyin ve herkesin sonuçta ona yöneleceği büyük ve hakiki dostuna yönelmiştir. Ona, yani ALLAH'a...

Yukarıdaki fotoğraflarda o meşhur kaya görülmektedir. Kaya değil adeta gökyüzünün şefkat ve merhamet kucağı. Çile, eza ve cefa yumağı Hz. Eyyûb, sırtını bu kayaya dayar ve Allah'a yönelirdi (İnne Lilahi ve inna ileyhi raciun)

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ * الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

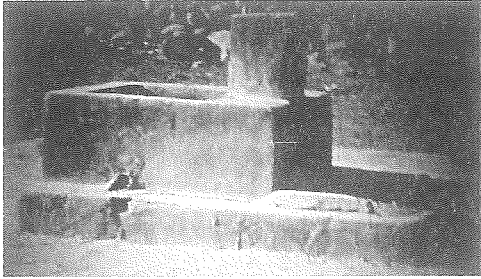
"Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele. Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler."⁹

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ * ارْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ * وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَى لَأُولِي الْأَلْبَابِ * وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاصْرُبْ بِهِ وَلَا تَحْنُتْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعَمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ

"(Ey Muhammed!) Kulumuz Eyyûb'u da an. Hani o, Rabbine, "Şeytan bana bir yorgunluk ve azap dokundurdu" diye seslenmişti. Biz de ona, "Ayağını yere vur! İşte yıkanacak ve içecek soğuk bir su" dedik. Biz ona tarafımızdan bir rahmet ve akıl sahiplerine bir öğüt olmak üzere ailesini ve onlarla birlikte bir o kadarını bahşettik. Şöyle dedik: "Eline bir demet sap al ve onunla vur, yeminini bozma." Gerçekten biz Eyyûb'u sabreden bir kimse olarak bulduk. O ne güzel bir kuldu! O, Allah'a çok yönelen bir kimse idi."¹⁰

9 Bakara 155,156

10 Sad 41-44

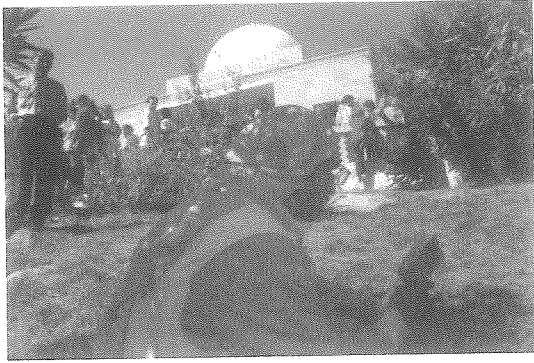

Kur'an 'ın Sâd Sûresi'nde geçen yukarıdaki dört ayetin ikinci ayeti olan tevatür yoluyla saygı duyduğumuz meşhur kuyu. Halen suyu çekik ve bakımsız bir durumda bulunmaktadır.

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ * فَاسْتَجَبْنَا لَهُ
فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَذَكَرَىٰ لِلْعَابِدِينَ

"Eyyûb da: "Başıma bir bela geldi.(sana sığınyorum)
Sen merhametlilerin en merhametlisisin." diye Rabbine nida etti. Biz de onun duasını kabul ettik de başına gelenleri kaldırdık. Katımızdan bir rahmet ve kulluk edenlere örnek olmak üzere, ona tekrar ailesini ve kaybettikleriyle bir mislini daha verdik."¹¹

*Hz. Eyyûb (a. s.), kabrini ziyarete gelen insanlar buradaki manevi havayı
teneffüs ederler.*

9. RİVAYETLER VE HADİSLER

Bu sabır ve metanet timsali aziz peygamber, Tevrat'ta başlı başına sıfır tahsis edilerek anlatılır. (Bilindiği üzere Tevrat, beş kitaptan, yani beş sıfırdan oluşmuştur.)

Tevrat'ın anlatımı ifrat ve tefritle dopdolu ifadeler. Bu aziz peygamberin rûhunu incitecek kadar yakışıksız ve mübalağalıdır.

Oysa Kur'an-ı Kerim sabır timsali peygamberi dört ayrı sûrede, hem de Tevrat'ı kaynak olarak kabul edenlere bile, icaz ve i'caz donanımlı üslûbuyla kuşatıp yol gösterecek olan çok üstün bir belağetle anlatmaktadır. (Nisâ, En'am, Enbiya ve Sâd sûreleri). Ama şunu unutmamak gerekir ki, Kur'an'ın birçok ayetinde sabır sözcüğünün geçtiği her yerde bu peygambere işaret ve çağrışımlar vardır.

İfadeler hep semavî, çağrışımlar sonsuzluğu kucaklayıcı, iltifatlar, "nailiyetin" sevinç, mutluluk ummanı, takdir ve taltifler ise "sonsuz nurun" bahşettiği bir imtiyaz sağnağı. İşte Hz. Eyyûb(a.s.)!..

Bu peygamberin zirveleşip temayüz ettiği saha, sabırdır. Kur'an'daki meşhur duası: *"Allah'ım! Hastalık artık benim her yerimi kuşatmıştır. Oysa sen, merhametlilerin en merhametlisisin."* şeklinde dile gelmiştir. Mevdûdî Hazretleri, bu ayet-i kerimeyi yorumlarken, Hz. Eyyûb'un artık dil ve kalbinin de, bu hastalıktan zarar gördüğünü; ama bu durumda bile, "Yarabbi, bana şifa ver!" demediğini anlatmak ister.

O, bu niyazı, peygamberliğin gerektirdiği haya, çerçevesinde *"sen merhametlilerin en merhametlisisin"* şeklinde ifadesi ve üslûbuyla çok anlamlı bir dua ve yalvarış biçiminde aktarmıştır yaradanına. Yani bir tarafta benim acınacak

bu halim; öbür tarafta ötelerin ötesini bile kuşatıp kucaklayan çok üstün sıfatın, Erhamurrahimin'in varlığı...

Peki neden bu dua? Yorgunluğu, bitkinliği ve Hz. Eyyûb için bir tehlike arz edecek bu bîçareliğe düşüş ihtimalinden Allah'a sığınma isteği neden? Sabır timsali olan bu peygamberin bu davranışı sabır ilkesine aykırı değil mi? Buna istinaden konuyu biraz daha açalım.

Hz. Enes'ten naklen bir hadis:

Hz. Eyyûb (a.s) on üç yıl çekeceği bir hastalığa düşer olur. Hastalığı esnasında çevresinde bulunan herkes ondan kaçmaya başlar, (iki kardeşi müstesna)

Bu iki kardeşten biri diğerine: *"Hz. Eyyûb, ne büyük günah işlemiş ki Allah, ona bu büyük belayı vermiş? Yoksa bir bela bu kadar uzun sürmezdi."*

Bu sözü diğer kardeş Hz.Eyyûb'a aynen anlatır. Hz.Eyyûb beklemediği bu töhmet karşısında Allah'a dua eder.

"Ey Rabbim bu bir gerçektir ki hastalık her tarafımı sarmıştır ve sen merhametlilerin en merhametlisisin." (Bu söylem Ataberi tefsir ve tarihinde; El-Arais ve benzeri kaynaklarda Hz.Eyyûb'un üç arkadaşı vardır diye anlatılır ve bu konuşmaların bu üç arkadaş arasında geçtiği, bunların bizzat Hz. Eyyûb'a direkt olarak anlattıkları kaydedilir.)

Hz.Rahime Hz.Eyyûbumuzun biricik zevcesil

Hz. Eyyûb nasıl ki neseb itibariyle ta Hz.İbrahim Aleyhisselam'ın şecerelerine dayanıyorsa bu eşsiz zevce yani Hz.Rahime de Hz. Yusûfun ve bu nedenle Hz. İbrahim Halil Aleyhisselam'ın soyundandır.

Çile ızdırıp meşakkat yoksulluk, yalnızlık, nan-körlük, terkedilmişlik ve benzeri çalkantı ve yıkıntıların

yıkamadığı, bıktırıp bezdiremediği peygamber zevcesi, peygamber soylu bir tahammül çınarı: Hz.Rahime...

Anlatılır ki, bu Hz. Rahime, kocasını abdest için biraz uzağa götürüp bırakır ve kendisi yerine döner. Abdestin bitiminde Hz.Eyyûb eski yerine götürülmesi için bu soylu zevceye seslenir. Hz. Rahime bu çağırışı duymaz veya oradan biraz uzaklaşmıştır. Veyahut (ki bu hal ona kesinlikle yakıştırılmaz) bıkkınlık veya bezginlikle Hz. Eyyûb'un çağırışına icabette biraz ağır davranır. Bunun üzerine Hz. Eyyûb bu kadınlığın iffet ve hilm timsali zevcesine:

"Ahd ediyorum ki bu hastalıktan kurtulursam sana yüz değnek vuracağım!" diyerek sitem eder. İyileşir ve bu vaadini getirmenin verdiği üzüntüyü düşünürken, İlahî bir vahye muhatap olur. Konuyla ilgili sad sûresi:

"Ve eline bir deste (sap) al, böylece onunla vur ve andını bozma. Gerçekten, biz onu sabredici bulduk. O ne güzel kuldu; çünkü o, daima Allah'a yönelen biriydi."

Bu nebevi hüznün ve elemin çalkantıları içindeki bu Nebimiz (a.s), Allah'a şöyle nida eder: *"Ey Rabbim bu bir gerçektir ki, hastalık (şeytan) bana kahredici bir acı ve azap dokunurdu. Bunun üzerine Cenab-ı Hakk Hz.Eyyûb'a: "Ayağını yere vur,işte sana içip yıkanacağın soğuksu" diye vahyetti.*

Hız. Eyyûb ayağını yere vurdu. Ayağını vurduğu yerden su kaynakı ,içti, yıkandı ve sağlıklı olarak geri döndü. Eşi gelince onu tanıyamadı ve ona *"Hani Eyyûb nerede?"* diye sordu. O da:

"Ben aradığın Eyyûb'um" dedi.

İbn-i Abbas (r.a), Hz.Peygamberimizden rivayet eder ki; Hz.Eyyûb ayağını yere vurur. Ayağını vurduğu yerden su fışkırır.Hz.Eyyûb bu sudan içer ve yıkanır. Hz.Eyyûb'a cennet elbiselerinden bir elbise giydirilir ve Hz.Eyyûb

gençliğindeki eski haline döner.Hz.Rahime gelir onu tanıyamaz ve ona sorar:

"Ey Allah'ın kulu !Burda bir hasta vardı onu görmedin mi? O benim Eyyûbumdu onu sakın kurtlar götürmüş olmasın?" Hz. Eyyûb: *"İyi bak o benim,ben Eyyûb'um."* der.

Bir rivayet daha: Yukarıda anlattıklarımıza şu ilave ile devam edelim:

Bunun üzerine Hz.Eyyûb secdeye kapanır ve *"Ya Rabbi izzetin adına yemin ederim ki bu hastalığımı kaldırmadıkça başımı secdeden kaldırmayacağım"*

Bir başka rivayet:

Hz. Rahime de 26 Çocuk doğuracak kadar Hz.Eyyûb ile birlikte gençleşir.

Hz. Eyyûb hastadır. Yılların hastalığı. Vefakâr eşi Hz. Rahime ücretle çalışarak geçimini sağlar. Sonra kocasının hastalığının bulaşıcı olacağı endişesiyle ona artık kimse iş vermez. Hz. Rahime çok güzel olan iki saç örgüsünden birini keser ve bir zengin kıza satar. Bu saç örgüsü mukabilinde eve güzel bir yemek temin eder.

Hasta Hz. Eyyûb, fakirlik çerçevesindeki bu zengin sofranın bedelinin nereden karşılandığını şüphe ile düşünür. Hz. Rahime'ye:

"Bu yemekleri nereden ve nasıl aldın?" diye sorar.

Hz. Rahime saçlarının kesilen örüğünü göstererek:*"Saçlarımin örüğünün birini sattım ve bu güzel yemeği öylece temin ettim."* der.

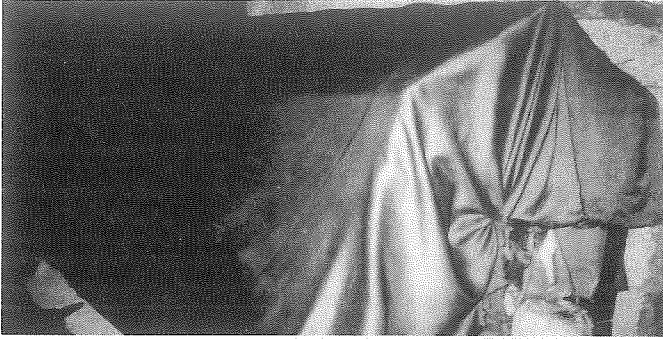
Bunun üzerine Hz. Eyyûb ne bildiğinin hilm ve nezahet ahlakının dışına taşmayacak bir söylem ile:

"And olsun ki bu hastalıktan iyileşirsem sana yüz sopa vura-cağım." der.

10. HAMVEL

Hız. Eyyûb'un oğludur. Mezarlarının yeri kaybolan, Hışır, Katsiya, Hoppuk ve Yernina adlı kız ve erkek çocuklarının dışında, mezarı tevatürle bilinen tek oğlu: HAMVEL...Mezarı, Eyyûbnebi beldesinin güneydoğu istikame-tinde bulunan YOLLARBAŞI köyündedir.

Köyün beldesinden uzaklığı 6 km.dir. Ki bu köyün de belde olması söz konusudur.

Hamvel'in bu mezarı, halkın gösterdiği manevi saygı dışında çok bakım-sız bir haldedir

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُودَ
وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

"Biz ona İshak'ı ve Yakub'u armağan ettik. Hepsini hidayete erdirdik. Daha önce Nûh'u da hidayete erdirmiştik. Zürriye-tinden Dâvud'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yûsuf'u, Mûsâ'yı ve Hârûn'u da. İyilik yapanları işte böyle mükâfatlandırırız."¹²

Hız. Eyyûb'un oğlu Hamvel hakkında bildiğimiz, sadece merkadinin Yollarbaşı Köyü'nde olduğudur.

11. HZ. EYYÛB'UN VEFAT YERİ VE KABRİ

H. Eyyûb'un M.Ö. 1242 yılında doğduğunu yazmış-
tık. Kimi yazarlar bu zatın hastalıktan kurtulduğu yerde
vefat ettiğini ve yaşının 164 olduğunu; kimileri ise 140 yıl
yaşadığını; İbn-i Cevzî ve Taberî gibi tarihçiler ise ölüm
yaşının 93 olduğunu yazarlar. Bu hususta da rivayetler
çok değişik ve de o nisbette çok çelişik...

H. Eyyûb'un yaşadığı ve öldüğü yer hususunda bir-
çok Arap ve İslam müellifi, Şam'ı hep o küçük nahiyesi
olan Beseniye'ye hep saplanıp kalmışlardır. Oysa Bese-
niye, biraz abartılı olsa da İbn-i Cevzî'nin TEBŞİRE' sinde
belirttiği H. Eyyûb'un zenginliğinin yücelik, derinlik, ge-
nişlik boyutlarını nasıl kucaklayabilir? O mal ve mülkü ve
de o muhteşem bahçeleri, bu küçük nahiyeğe nasıl sığdı-
rabiliriz? Abartılı bile olsa, gerçeğe yakınlığı inkâr edile-
mez olan Mukâtîl'in tasvirlerle dillendirdiği H. Eyyûb'un
zenginliğini (mal, mülk, bahçe, hayvanlar...), bahse konu
olan bu küçücük kasabaya sığdırmak, akıl kârı değildir.

Onun için biz de diyoruz ki H. Eyyûb, İbrahim'in so-
yundandır. H. Eyyûb, Şam bölgesi denilen kimi yazar-
larca Beseniye olarak da adlandırılan Kuzey Şam'dan,
Viranşehir'i de içine alan Diyarbakır hattına kadar uza-
nıp açılan bölgeye peygamber olarak gönderilmiş ve Vi-
ranşehir'de vefat etmiştir.

H. Eyyûb'un mezarının Viranşehir'de olduğuna dair
daha önce de belirtilen H. İbrahim, H. Mûsa, H. Lût,
H. İshâk ile olan ilgisi ve yakınlığının yanında bir diğer
husus: Yıl 1639, baharın şubat ayı... IV. Murat, Bağdat
Seferi dönüşü Viranşehir'e uğrar ve kervansaray olan

bir mahalde dinlenirken rüyasında Hz.Eyyûb'u görür. IV. Murat, din ve fen dallarında temayüz etmiş olan seçkin, entelektüel maiyetine emreder:

-Hz. Eyyûb'un mübarek naaşı, buradadır, tespit olunal..

Mezar bulunmuştur. Ta'ziz için sandukası yapılır. Ve üzerine mütevazi bir kubbe kondurulur. Ayrıca, bu mezarın yanı başında, bir de küçük bir mescid inşa edilir. Böylece IV. Murat'ın, bu sabır peygamberine karşı rüyada üstlenmiş olduğu görev sona erer.

Varsın Tevrat ile Yahudi Haggada'sı veya ansiklopedistler, yorumcular, din tarihçileri, etnograflar ve hatta bunları kaynak bilip Kur'anî tefsirlerini bu perspektiften alan bir kısım İslam mü fessirleri bile Hz.Eyyûbumuzun üzerine mütenakıs fikirler yürüte'dursunlar, peygamberliğin şanına yakışmayan nitelemelerde bulunsunlar. "Bu ,bunun oğludur, kızıdır, torunudur; O, şunun karısıdır, amcasıdır, amcazadesidir" diyip, tarihî gerçekleri sap-tırsınlar, alt-üst etsinler. Evet bütün bunlar varsın olsun. Varsın Şeria'daki Neva Şehri yakınında bulunan hamam ile bir kayayı işaret göstererek 2.Ramses'in anıtını bile insanlık alemine Hz.Eyyûb diye takdim etsinler. Evet bütün bu ve benzeri yapay belge ve iddialar varsın Hz. Eyyûbumuzu Şam'ın yanı başında küçük bir nahiye olan Beseniye'de yaşayıp orada öldüğünü gösteredursunlar. Biz bütün bu "varsın olsun"lara hiç aldırmayarak, araştırmalarımızın, net ve parlak ışığı altında inanıp,çıkaracağımız "gerçeği" anlatmaya devam edeceğiz.

İşte bir kıssa daha, Hz. Eyyûb hakkındaki Kur'anî ayetlerin sevk-ü sibak ile anlatmak istediği özlü mesajlarının dışına çıkmayarak onun mübarek naaşının

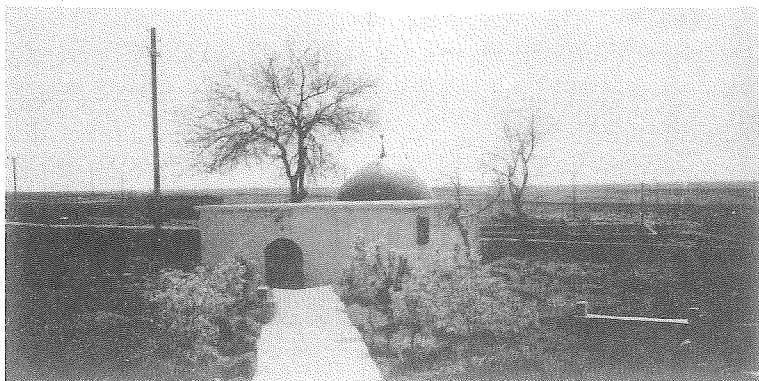
Viranşehirimizin Eyyûb Nebi Beldesi'nde medfun olduğuna dair bir olay daha anlatacağız:

Tasavvuf aleminde temayüz etmiş insan-ı kamil ve din alimi Şeyh Sünûsî hazretleri Afrika'nın kuzey mıntıkasından kalkar ve her alim gibi İslam- Arap diyarını gezdikten sonra hasbelkader bizim Viranşehir'e de uğrar. Halk, ona Hz. Eyyûb mezarının gerçekten 22 km. mesafedeki Karye-i Eyyûb (Eyyûbnebi Beldesi)'ta bulunup bulunmadığını sual eder.

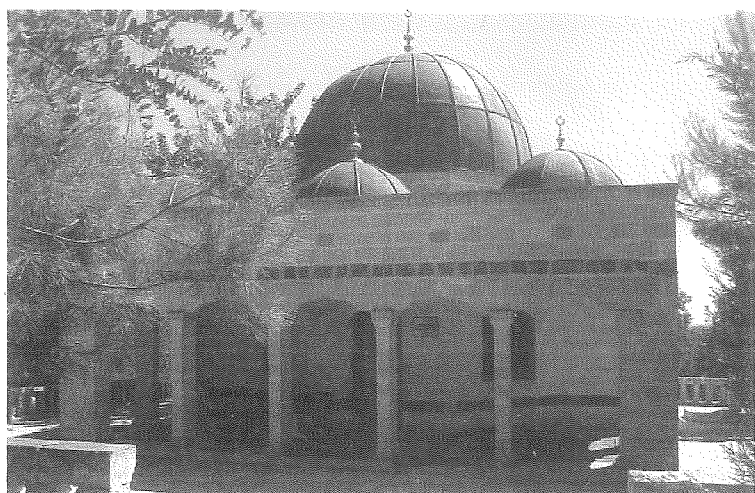
Şeyh Sünûsî Hazretleri, Karye-i Eyyûb'teki Hz. Eyyûb mezarını ziyaret eder. Bir gecelik MURAKEBE ve İSTİHAREden sonra:

"Vallahi Hz. Eyyûbnebi (a.s.)'nin mübarek naaşı, bu merkadtedir." diye, bu sabır peygamberinin tarihen şüpheli mekânı hakkında aydınlatıcı bir ışık ihdas eder. Bugün bile, yakın bir tarihte belde olan bu Eyyûbnebi Karyesi'ne uğrayıp aynı ameliyye ile mübarek naaşın, bu merkadte medfun olduğunu teyid ve tevsik eden şeyhler, din alimleri ve tarihçiler vardır.

Bu konuda yine bir husus vardır ki, o da 85'leri aşmış yaşıyla Hz. Elyesa'nın Şam şehrinin yukarı kesimlerinden kalkarak Hz. Eyyûb'un makamını ziyaret amacıyla buraya gelmesi hadisesidir. (Hz. Elyesa'nın Hz. Eyyûb'u Ziyareti Bölümü'nde anlatılacaktır.)

H. Eyyüp (a.s) Kabrinin Restore Edilmeden Önceki Halli

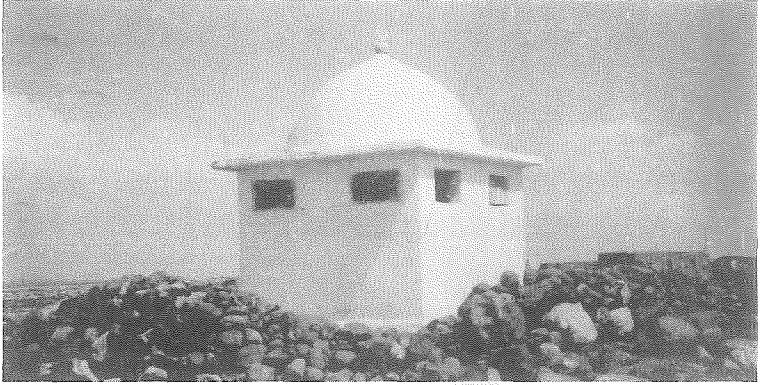

H. Eyyüp (a.s) Kabrinin Restore Edildikten Sonraki Halli

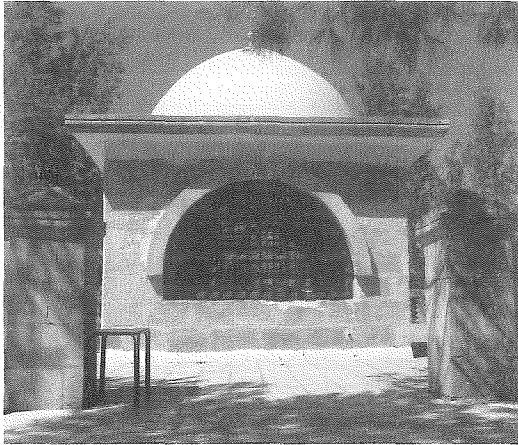
12. HZ. RAHİME

وَمِنْ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

*"Babalarından, çocuklarından ve kardeşlerinden bir kısmını da. Bütün bunları seçtik ve bunları dosdoğru bir yola ilettik."*¹³

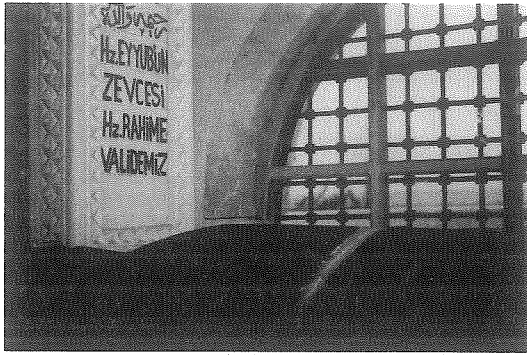
Hiz. Rahime'nin kabrinin restore edilmeden önceki görüntüsü

Hiz. Rahime'nin kabrinin restore edildikten sonraki modern görüntüsü

Hz. Rahime, Hz. Yusûfun oğlu olan Efraim'in kızıdır. Meşhur "Yusûf ile Züleyha" kıssasında anlatıldığı gibi Hz. Yusûf, 32 yaşındayken Züleyha ile evlenir. Bu kutlu çiftten, biri erkek, diğeri kız olmak üzere iki çocuğu olur. Erkeğin adı Efraim'dir. Hz. Rahime, işte bu Efraim'in kızıdır.

Hz. Eyyûb 30 yaşındayken, yaşı 70'lere dayanan ve peygamber tarihinde, güzelliğiyle, bayâsıyla, kıskanılması ve sevilmesi sonucu uğradığı eza ve cefa, bunlara sabır ve tahamüllüğüyle ve nihayet Kur'an da övülmüş sanatıyla ünlü olan Hz. Yusuf (a.s) torunuyla evlenir. Hz. Yusuf (a.s) 'ın torunu yani Hz. rahime!..

Hasta Eyyûb'un sağlıkçı hemşiresi, Onun koltuk değneği, moral hocası; ak gün, kara gün dostu, çocuklarının anası, Onun dünya ve ukbadaki, sırdaşı, sabırtaşı

Vefa ve sadakat timsali Hz. Rahime, Hz. Eyyûb'un hastalık, bela ve musibetlerle dolu olan hayatında onu bir dem olsun bile yalnız bırakmıyordu. Yaptığı el işlerini satıyor, buna karşılık kendisinin ve mübarek kocasının geçimini sağlıyordu. Hz. Eyyûb ile zevcesi Hz. Rahime arasında geçen hadiselerden birinde Hz. Eyyûb'un mübarek zevcesine sinirlendiği ve iyileştikten sonra onu sopayla

döveceğine dair ahdettiği anlatılmıştır. Allah onun bu ah-dinin yerine gelmesi için yol gösterir.

Hız. Eyyûb, sembolik olarak yüz adet ince çubuğu bir deste yapar ve onunla Hız. Rahime'ye hafifçe vurur. Eyyûb'un ahdi yerine gelmiştir. Hız. Rahime, de Gökyüzü Sultanı'nın fetvasına çok sevinmiştir.

Bu konuda da çeşitli rivayetler vardır; ama bizce sa-hih ve gerçek olan, Kur'an'ın eşsiz, hikmetli edasıyla anlattıkları ve bildirdikleridir.

Bir gün Rahime Hız. Eyyûb için nafaka alıp getirmeye gitti. İblis, bir kişi suretine girip Rahime'nin yanına geldi ve "Ey Rahime, sen Yusuf peygamberin oğlu Efraim'in kızı değil misin?" dedi. Rahime "Evet" dedi. İblis, "Burada ne ararsın?" diye sordu. Rahime, "Benim erim Allah u Teâla'nın peygamberi Hız. Eyyûb'tur. Belaya müptela oldu. Ben ona hizmet ederim." dedi. İblis, "Sakın ha, ona hizmet edeyim deme. Elin gövdesine dokunduğu gibi o ibtila sana da geçer. Kendine niçin kıyarsın?" dedi. Rahime, "Elinden ne gelir. Ne gelirse Allah'tan gelir. O kişi benim helalimdir, benim üzerimde onun hakkı çoktur. Nimet ve rahat vaktinde onun-la yaşadım. Şimdi onun başına bu hal geldi. Ondan yüz çeviremem. Elbette ben ona ölünceye kadar hizmet ederim." dedi. İblis, Hız. Rahime'nin bu cevabını işitince vazgeçti. Hız. Rahime Hız. Eyyûb (a.s.)'un yanına geldi dedi ki "Bugün yolda bir pîre rastladım. Bana şöyle şöyle söz söyledi." Hız. Eyyûb (a.s.), "Ey hatun, gördüğün İblis'tir. Diler ki seni hile ile benden ayıra. Sakın bir daha görürsen onun sözüne al-dırma ve onunla söyleşmeyesin." dedi.

13. BEDİÜZZAMAN SAİD NURSI'NİN 'ÇAĞDAŞ BAKIŞ AÇISI'NDAN HZ. EYÛB (a.s) GERÇEĞİ

Sabır kahramanı Hz. Eyyûb (a.s.)'ın şu münacaatı, hem mücerreb, hem de tesirlidir. Fakat ayetten iktibas sûretinde bizler, münacaatımızda:

وَأَيُّوبُ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

*"Eyyûb'u da hatırla. Hani o Rabbine Ey Rabbim! Bana gerçekten zarar dokundu. Sen ise merhametlilerin en merhametlisisin."*¹⁴ demeliyiz. Hz.Eyyûb Aleyhisselam'ın meşhur kıssasının hulasası şudur ki, pek çok yara bere içinde epey müddet kaldığı halde o hastalığın azim mükâfatını düşünerek, kemal-i sabırla tahammül edip kalmış. Sonra yaralarından tevellüd eden kurtlar kalbine ve diline iliştiği zaman, zikir ve marifet-i ilahîyenin mahalleri olan kalb ve lisanına ilistikleri için, o vazife-i ubudiyyete halel gelir düşüncesiyle kendi istirahatı için değil, belki ubûdiyyet-i İlahîye için demiş: *"Ya Rab! Zarar bana dokundu. Lisanen zikrime , kalben ubudiyyetime halel veriyor."* diye münacaat edip Cenab-ı Hakk o halis ve safı, garazsız, Lillah için o münacaatı gayet harika bir sûrette kabul etmiştir. Hz. Eyyûb'un Kemal-i afiyetini ihsan edip enva-ı merhametine onu mazhar eylemiş.

Hz. Eyyûb Aleyhiselam'ın zahiri yara hastalıklarının mukabili , bizim batınî ve rûhî ve kalbî hastalıklarımız vardır. İçi dışı, dışı içe bir çevirirsek Hz.Eyyûb'dan daha ziyade yaralı ve hastalıklı görüneceğiz. Çünkü işlediğimiz her bir günah, kafamıza giren her bir şüphe kalp ve rû-humuza yaralar açar.

Hız.Eyyûb aleyhisselamın yaraları, kısacık hayat-ı dünyevîyesini tehdit ediyordu. Bizim manevî yaralarımız , pek uzun olan hayat-ı ebediyemizi tehdit ediyor. O mü-nacaat-ı Eyyûbiye'ye o hazretten bin defa daha ziyade muhtacız.

Bahusus, nasıl ki o hazretin yaralarından neş'et eden kurtlar, kalb ve lisanına ilişmişlerse o şekilde, bizleri günahlardan gelen yaralar ve yaralardan hasıl olan vesveseler , şüpheler (neuzu billah) mahall-i iman olan batın-ı kalbe ilişip imanı zedeler ve imanın tercümanı olan lisanın zevk-i rûhanîsine ilişip, zikirden nefretkârane uzaklaştı-
tırarak susturuyor.

Evet, günah kalbe işleyip, siyahlandıra siyahlandıra ta nûr-u imanı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah istiğfar ile çabuk imha edilmezse kurt değil belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısıırıyor.

Hayat musibetlerler, hastalıklarlataşaffi eder,kemal bulur, kuvvet bulur, terakki eder, netice verir, tekamül eder, vazife-i hayatîyeyi yapar. Yeknesak istirahat döşegindeki hayat, hayr-ı mahfz olan vücuttan ziyade şerr-i mahfz olan ademe yakındır ve ona gider.

Şu dâr-ı dünya, meydan-ı imtihandır ve dâr-ı hizmettir. Lezzet ve ücret ve mükafat yeri değildir. Madem dâr-ı hizmettir ve mahall-i ubudiyettir ; hastalıklar ve musibetler -dinî olmamak ve sabretmek şartıyla- o hizmete ve ubudiyete çok muvafık oluyor ve kuvvet veriyor. Ve her bir saati , bir gün ibadet hükmüne getirdiğinden şekva değil; şükretmek gerektir.

Evet ibadet iki kısımdır: Bir kısmı müsbet, diğeri menfi. Müsbet kısmı malumdur. Menfi kısmı ise,hastalıklar ve

musibetlerle, musibettede zaafını ve aczini hissedip, Rabb-i Rahimine ilticakârane teveccüh edip onu düşünüp ,ona yalvarıp halis bir ubudiyyet yapar. Bu ubudiyyete riya giremez, halistir. Eğer sabretse, musibetin mükafatını düşünse, şükretse,o vakit her bir saati bir gün ibadet hükmüne geçer. Kısacık ömrü uzun bir ömür olur. Hatta bir kısmı var ki, bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçer.(LEM'ALAR, 2.LEM'A)

Evet, işte Tevrat'ın, başlı başına bir sıfır (kitap) tahsis ederek anlatamadığı veya anlatmak istemediği "EYYÛBNEBİ REALİTESİ"

İsrailîyatin, binlerce yıldır bulandıra bulandım kendi vetiresiyle karanlıklaştırdığı Eyyûb'un, yakudî paragraflarla aydınlatığı EYYÛBNEBİ GERÇEĞİ!.. Zaten Lem'a demek, parıltı demek değil midir?

Bizce hiçbir kısas-ı enbiya, tarih kitabı veya ansiklopedi; tahlil veya tefsir, bu derece lem'adâr olamaz. Fesahat, belagat, hikmet ve esrarla bezenmiş, hâl ve istikbale yönelik mesajlar yüklü çağdaş ve belki de bu stilizasyonu çağlar üstü bir yorum...

Üstadımız, bu selis ve orijinal yorumuyla, Hz. Eyyûb (a.s.) üzerinde dokunup işlenen SABİR'ı altı ayet ve bir sahih hadis-i şerifin çerçevesini zorlamayarak "ZATİYYET" daire-sinin dar çerçevesinden çıkarak semaya doğru yüceltiyor. Ama o zatın da mahremiyetine dokunmadan kutsileştirmek... İNSAN'ı rûh ve madde planı üzerinde evrenselleştiren "GÖRKLÜ NAZAR" makamından ustaca bir bakış açısı...

14. İMAM-I GAZALİ SABIR VE HZ. EYYÛB

Bir gün, İmam-ı Şafiî'ye ariflerin üç makamı olan mihnet (sebat), sabır ve temkinden hangisinin makbul olduğu sorarlar. İnam-ı Şafiî: "Temkin, peygamber derecesidir. Önce mihnet, sonra sabır ve daha sonra temkin gelir." diye cevap verir.

İbrahim (a.s.), bir sınavdan sonra TEMKİN'e nail oldu. Mûsa (a.s.) da öyle; Hz. Eyyûb (a.s.) da aynı şekilde; nihayet Hz. Süleyman...

Binaenaleyh, TEMKİN derecelerin en üstünüdür. Nitekim Hz. Eyyûb konusunda Kur'an-ı Kerim: "Ve ona bütün ehlini, bir misli daha artırarak verdik." diye TEMKİN derecesinin muhassalasını anlatır.

Hz. Yusûf da öyle. Önce ıstırap akabinde Mısır'a hükümdarlık! Eza, cefa, ıstırap ve elem çekmeyen hiçbir peygamber yoktur. Peygamberler peygamberi Hz. Muhammed bile...

Hz. Nûh'un, kavminin "ALLAH'IN BİRLİĞİ" karşısındaki asiyaneye diretişine mukabil yüreği adeta şerha şerha parçalanıyordu. Allah'ın iradesiyle eşini ve çocuğunu "KURTULUŞ GEMİSİ" ne alamıyordu. Bir ULÛ'l-Azm peygamber için, az bir ıstırap mıydı bu!

Hz. İbrahim'in, Hz. Lût'un ve sonuçta Hz. Musa'nın hayatı da hep bu şekilde ıstıraplara karşı dirayetle devam etmiştir. Çile, eza, cefa bindir türlü meşakkatler...

Resûl-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz, şöyle buyuruyor: "*Bela, peygamberlere müvekkeldir*" (tabii kaderleridir.)

Hz. Resûllallah (s.a.v.) Efendimiz, kendisi hakkında yapılan gıybetleri duyduğu vakit o halim ve zatına münhasır mübarek üslûbuyla sitem ederdi: *"Allah kardeşim Mûsa'ya rahmet etsin. Ona bunlardan daha çok eziyet edildi; ancak o hep sabretti."*

Rivayete göre Hz. Zekeriyya (a.s.) bir gün, Beni İsrail kâfirlerinin önünden kaçarak kendini bir ağaç kovuğunun önüne atar. O kovuğun içine saklanır. Bunu anlayan kâfirler, bir testere ile gelip, ağacı biçmeye başlarlar. Testere, Hz. Zekeriyya'nın başına değince, o muhterem peygamber inlemeye başlar. Bu inilti üzerine Allah'ın ona şöyle bir hitabı tecelli eder: *"Ey Zekerriya! Şayet bir defa daha böyle inler-sen, peygamberliğini geri alırım."* Bunun üzerine Hz. Zeke-riyya (a.s.), yukarıdan aşağıya doğru ikiye ayrıldığı halde, ses çıkarmaz olur.

Hz. Yakûb (a.s) gözleri görmeyen bundan dolayı süre-kli üzüntülü ve bu anlarının uzun süren olmasıyla tanınan bir peygamberdir. Hz. Yakûb (a.s.), özlem ve üzüntüsünü, sağa sola, halk'a anlatmaya ve halinden sitem etmeye başlar. Bu-nun üzerine Allah, ona şöyle vahyeder: *"Beni kullarıma şikayet etmeye başladın ey Yakûb!"* Hz. Yakûb (a.s.): *"Allahım, sana tövbe ederim."*

Kahramanımız Hz. Eyyûb'un çektiği dünyevi hastalı-ğından Şeytan'ın nasibi, sadece bu nebimizin inlemesi ol-muştur. Fakat bu inleme, İlahî ikazdan olacak ki Rahman'ın cübbesi olan hamd ve şükr'e dönecektir. Hz. Eyyûb, her türlü dünyevî fakru zaruret ve hatta çekmiş olduğu bedenî hastalıklar için "Hammad" olur. Hammad, peygamberimi-zin ifadesiyle, HER HAL Ü KARDA ALLAH'A ŞÜKREDENDİR.

Ve nihayet İmam-ı Gazali Hazretleri, İHYA'smda Hz. Ey-yûbumuzla ilgili şu güzel haberden bahseder: *"Cennetin bü-tün kapıları iki kanatlıdır. Yalnız sabır kapısı, tek kanatlıdır."*

Buradan ilk girecekler, bela ehlidir. Bunların öncüsü Hz. Eyyûb Aleyhisselamdır."

Gazali'nin "sabır" bağlamında daha çok ilgi çeki-ci menkıbe ve öyküleri bulunmaktadır. Bunların hepsini bu bahse sığdırmak mümkün değildir.

Bütün bunlardan şunu çıkarıyoruz ki, Cenabı Allah'ın Hz. Davûd (a.s.)'a buyurduğu gibi sabır, şükürden ibarettir. Bela ve musibetlerin çoğu, Hz. Eyyûb (a.s.) dışındaki bütün peygamberlerin peygamberlik süresi esnasındaki rûh ve mânâ dünyalarında meş'um fırtınalar estirmiş; kıyametler koparan öldürücü kasırgalara neden olmuştur.

Ama Hz. Eyyûb'un bela ve musibeti; mal, can ve özellikle bedenî hastalık ve arızalar şeklinde tezahür etmiştir. Onun bu fiziki hastalık iptilası, yeryüzünde bütün insanlara örnek olabilecek çapta olduğu halde, rûh ve mânâ alanındaki iptilalardan müsellemendi diyebilir miyiz? Hayır!

Bedenî hastalıklarda rıza ve teslimiyet, rûh ve mânâdaki SABIR yansıtıyor mu? Bu sabır platformunda, normal bir insan için mümkün olan rûhî bunalım, ihtilaç ve geri dönüşler; Hz. Eyyûbumuzda "SEBAT" laşmıyor muydu? Ve nihayet Allah nûrunun vuslat yolcuları olan peygamber, veli ve salih mü'minlerin yolculuklarındaki "geri dönme" tehlikesi, bu ulu "ZAT"ta TEMKİN şeklinde zirveleşmiyor muydu? İşte Hz. Eyyûbumuz! Ve işte İmam-ı Gazali gibi büyük bir alimin, SABIR üzerine işlediği öykü ve menkıbelerden Hz. Eyyûb hakkında çıkaracağımız hüküm!..

15. ŞEYH-İ EKBER MUHYİDDİN İBN-AL ARABİ'NİN SABIR PERSPEKTİFİNDE HZ. EYYÛB

Sabır ve şekûr olan Allahım! Bana "Allah'ın izniyle nice az bir şeyin çok şeylere galebe çaldığı 'sebat, yâkin ve temkin' zırhıyla kuşanmış sabredenler gibi, sabır ihsan ederek beni rahatlat."

Şeyh-i Ekber Muhyiddin İbn-al Arabî'nin bu duası, meşhur "DEVİR-İ A'LA"sında yer alan hikmet ve esrar dolu münacaatının sadece konumuzla ilgili mübarek bir cümlesidir.

Bu duadaki SABR'ın anlam ve kapsamının akış çağıldayışını anlayabilmek; sabır yumağı, Hz. Eyyûbumuzu, bu platformda değerlendirebilmek ve kendine has boyutlarıyla, onu güzelce tanıyabilmek için Kur'an'da geçen yüzlerce sabır sözcüğünün (hepsinde Hz. Eyyûb'a telmih ve işaretler vardır) dışında sadece Ali İmrân Sûresi'nin birkaç ayetinin bitiş şekillerine ve bitiş ifadelerine bakalım:

"Yoksa siz; Allah, cihad edenleri belirlemeden ve sabredenleri ortaya çıkarmadan cennete gireceğinizi mi sanıyorsunuz? Allah şükredenleri ödüllendirecektir."

"Biz (Allah'a) şükredenleri ödüllendireceğiz." "Allah, sabredenleri sever."

Ve nihayet "sonsuz mutluluk" muştulayıcısı Yüce Yara-dan ve hidayete erdirici bu mübarek sözlerinin bitimindeki ayet!.. Bu ayet, birçok peygamberin; özellikle Ulû'l Azm peygamberlerin dilinde, vird makamında olan bir dua idi.

وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَتَبِّتْ أَقْدَامَنَا
وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

Onların sözleri ancak: "Rabbimiz! Bizim günahlarımızı ve işleri-

mizdeki taşkınlıklarımızı bağışla ve (yolunda) ayaklarımızı diret, kafirler güruhuna karşı da bize yardım et!” demekten ibaretti.¹⁵

Ama yine de biz, Şeyh-i Ekberimizin “DEVİR-İ A’LA” sındaki SABİR IRMAĞININ kaynağını anlamamız lazım gelir. Bu kavramın mânâsının akışını ve kapsamının çağıl çağıl çağıldayışını daha detaylı idrak edelim. Yani, bu sabır yumağı peygamberimizi kendine has boyutlarıyla temayüz ettiği bu SABİR PLATFORMU’nda daha teşhis edip öylece değerlendirelim

İşte Kur’anımız ve işte “talim ve terbiye” özelliklerinden bir adet kandil! Yani “Sırat-ı Müstakim”i işaretleyen bir adet projektör, daha sarîh bir ifadeyle, Kur’anî bir ayet:

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ كَمْ مِّنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

“Tâlût, ordu ile hareket edince, “Şüphesiz Allah, sizi bir ırmakla imtihan edecektir. Kim ondan içerse benden değildir. Kim onu tatmazsa işte o bendendir. Ancak eliyle bir avuç alan başka.” dedi. İçlerinden pek azı hariç, hepsi ırmaktan içtiler. Tâlût ve onunla beraber iman edenler ırmağı geçince, (geride kalanlar) “Bugün bizim Câlût’a ve askerlerine karşı koyacak gücümüz yok.” dediler. Allah’a kavuşacaklarını kesin olarak bilenler (ırmağı geçenler) ise şu cevabı verdiler: “Allah’ın izniyle büyük bir topluluğa galip gelen nice küçük topluluklar vardır. Allah, sabredenlerle beraberdir.”¹⁶

15 Al İmran 147

16 Bakara 249

Burada dikkat edilecek olunursa, az bir topluluk sebat etmiş ve "Yâkin"i lif lif dokuyup örgüleştirecek, çok üstün bir makamı yakalamıştır. Az topluluk, az güç demektir. Çok topluluk, çok güç demektir. Böylece sebat ve yakınle yani maneviyatla donanımlı az bir güç, kemmiyette çok üstün donanımlı olan bir gücü yenmiştir.

Bunun sırrı ve hikmeti "yakın" makamındaki iman, ileri derecelere götürerek "temkin"leştirmektir. Burada Talût ve onun az güçte olan askerlerindeki "Sebat ve sabr"ın iç içe "yakın"e dönüştüğünü ve bu istikrarlı yol alış ile "temkin" mertebesine yüceldiğini görüyoruz. İmam Şafii'nin ifadesinden de anlaşıldığı gibi temkin derecelerin en üstünü değil midir?

Gelelim Hz.Eyyûb (a.s)'a...Nimet ve zenginlikte sebat! Felaket ve musibetlerde pekiştirilmiş "yakın"; rûhî depresyonlar ve Allah korusun tam bu ilerleyiş yolundaki mümkün olabilecek geri dönüş tehlikeleri Hz.Eyyûbumuzda hiç bulunmamaktadır. Şeytan varsın çabalasın, varsın yırtımversin "yakın"de kuvvetli iman ve şiddetli ısrar vardır. Tam burada yani "yakın" in bu halinde derecelerin en üstünü olan "temkin" başlar. Denildiği gibi "inleme" dışında şeytan'ın Hz.Eyyûbumuzdan herhangi bir nasip lenmesi olmamıştır. O, "BİR SAATLİK KISA ÖMÜR"ünde çekeceği ızdırapla , sonsuz ahiret mutluluğunu kazanmıştır. Az bir bedelle çok ama pek çok pahalı bir kazanç...Az güçle,yani sabırla,kazanılması çok zor olan saadet dolu bir namütenahi hayat...Ne güzel ticaret Allahım! Bir nevi:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

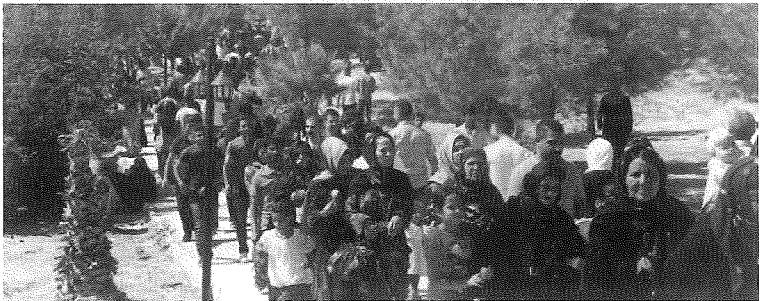
*"Ey iman edenler! Sabredin. Sabır yarışında düşmanlarınızı geçin. (Cihat için) hazırlıklı ve uyanık olun ve Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz."*¹⁷

Ayetindeki emridir adeta Sabırda sabır, işte sebat! Ayetin devamı ise. Yani "Bağlanınız, her şeyinizle Allah'a bağlanınız." Burada da, TEMKÎN'i görüyoruz. Derecele-
rin en üstünü TEMKÎN'i...

Şeyh-i Ekber, bu "*Sebat, Yakin ve Temkin*" derecelen-
dirmesini, sanki bu ayetlerden çıkararak tefsir etmiş. (Al-
lah ondan razı olsun.)

Hız. Eyyûb, bu güç ama zevkli basamakları, adeta ha-
yatının tabii bir yaşam biçimi olarak aziz rûhuna sindirmiş,
solumuş ve Allah'ın iradesiyle bu konuda tüm bir insanlık
için, eşsiz bir örnek abidesi olma konumuna yükselmiştir.

O, sabretmiştir; peygamberliğine yaraşır imanıyla,
sabırda da sabretmiştir, Yani sabır zırhını kuşanmıştır. Ve
böylece o ulvi sabrında temkinleşerek peygamberler pey-
gamberi Resul-i Ekrem'in işaret buyurduğu bir makam ni-
telemesini de yakalamıştır: "Zafer makamını!.." O Resûl-
ler Resûlü buyurmuyor mu ki: "Zafer Sabredenindir."

Kutsî şahsiyetiyle sabır timsali Hız. Eyyûb (a.s) özellikle dini bayramlarda
ve hac mevsiminde ziyaretçi akınına uğramaktadır.

BÖLÜM II

HZ. ELYASA' (A.S)

1. HZ. ELYESA' KİMDİR? ŞECERESİ VE YAŞADIĞI BÖLGE (YER)

Hız. Elyesa' İsrailoğullarının en büyük peygamberlerindendir. Ahd-i Atik'te (Tevrat'ta) ismi Elisa (Elise) olarak geçmektedir. Ahd-i Atik, Hız.Mûsa'dan sonra indî görüş ve tevillerle tamamen muharef olmuş İbranîlerin dinî başvuru kitabıdır. İsrailîyat ise, muharef olmuş bu kitabın menfaatçi İbranî toplumunun kasti dayatma ve müdahaleleriyle daha bir indî, daha bir pragmatist siyasi düşünce ve yorumların dünyasıdır. İşte Tevrat budur, İsrailîyat budur ve bu kulvarlarda dolaşan bizler için başvuru kaynağı maalesef budur. Bu başvuru kaynağı, bütün Beni İsrail peygamberleri hakkındaki bilgi, tarih, olay ve hatta şahsiyet kütüklerinin tevzih, tasnif ve açıklamalarında bile birbirini nukz eden anlatım ve iddialarla doludur.

Hız. Elyesa'ın doğup büyüdüğü yeri, bazı tarihçiler Ürdün Nehri'nin bir sahil bölgesi olan Ahel Meholah kasabası olarak belirlerken bazıları da, Akdeniz kıyısındaki Tasarefat kasabası olduğunu kaydederler.

Hız. Elyesa'ın adı, Grekçede Eliseaios, Latince de Eliseus olarak geçmektedir. Ahd-i Atik'e göre babasının adı, Safat (Saphat)'tır. Ancak İslâmî kaynakların genel olarak ittifak ettikleri baba ismi, Ahdup (Uhdup)'tur. Ahdup, Adiy'in oğludur. Adiy, Sütlem'in; Sütlem ise Hız. Yusuf'un oğlu olan Efraim'in oğludur.

Bazı kaynaklar, Hız. Elyesa' doğmadan önce babası Ahdup'un öldüğünü; bazı kaynaklar ise Hız. Elyesa'nın bir veya üç yaşında iken babasını kaybettiğini yazarlar. Annesi yüz yaşını aşmış bir kocakarı olduğundan "Acüze" lakabıyla

anılan Hezekiyel'dir. Hz. Elyesa' bu annenin oğlu olduğu için lakabı "Acuzenin Oğlu" dur.

Yine bazı kaynaklar, kesin olmayan, soyut bir tarih-le baba Ahdup'un M.Ö. 800 yıllarında yaşamış olduğunu yazmaktadır. Anabritanicia, Hz. Elyesa'nın doğum tarihini M.Ö. 851 olarak yazarken bazı kaynaklar da ölüm tarihi-nin M.Ö. 798-783 yılları arasındaki 12 İsrail Kralı Yoas'm dönemine rastladığını yazar.

"Bizim araştırmalarımızın mantığına uyan en rasyonel doğum ve ölüm yılları ise, tarihçimiz A.Cemil AKINCI'nın Kısas-ı Enbiya'sında verilen tarihlerdir: Doğumu, M.Ö.726; ölümü, M.Ö.641.

Hz. Elyesa' da çoğu İbranî peygamberleri gibi, Hz. İbrahim'in neslindendir. Hz. Eyyûb'un da Hz. İbrahim'in nes-linden olduğunu, birinci bölümdeki Hz. Eyyûb bahsinde an-latmıştık. Yani sonuçta bu iki peygamber, Hz. Eyyûb ve Hz. Elyesa', şecere itibariyle zirvedeki Hz. İbrahim'den gelen ve ishâk (a.s.)'la ayrışan İYS ve YAKÛB ikiz kardeşlere kadar uzanan amcazadelerdir. Üstelik HZ. Rahime de Hz. Yusuf un torunudur.

Hz. Elyesa'ın asıl memleketinin Abel Maholah veya Tsa-rafat olduğu dile getirildiyse de, önemli olan peygamberlik görevinin alanıdır. Bu alan, peygamberlik öncesi dönemin-de Hz. İlyas'la beraber, kendi peygamberlik döneminde ise Şam'ın BAALBEK kasabası ile civarını içeren bölgedir.

Bu bölge, o günkü Beni İsrail'in kıblegâhı sayılan BAAL putunun bulunduğu Şam'ın kuzeyindeki BAALBEK kasabasıydı.

Hz. Elyesa', bu peygamberlik görevinden önce Hz. İl-yas'ın yanında peygamber adayı olarak bir nevi ab-mürid,

dost, fedai ve özellikle sırdaş (Öyle bir sırdaşlık ki, Hz. İlyas'a selef-halef münasebet ve rütbesinin bahşedecek kutsal bir bağlantı.) fizik ötesi mâverâî ışıltıları, Hz. Hızır'dan olan Hz. Elyesa'nın bu ışıltıları halifesi olacak olan Hz. Elyesa'a zaman zaman aktardığı görülür. Kutsal bir ilişki ve insanı madde ve mânâ planında mükemmelleştiren mukaddes üstü mukaddes bir sırdaşlık...

İlahî iradenin takdir şuâlarından feyizlenen hayat bağlamındaki bu ilişki ve bağlantılar, Hz. Mûsa ile Hz. Hızır arasındaki alışverişte görmüştük. Göklerdeki ikinci tabaka-ı hayat kendilerine yurt olarak verilecek Hz. Hızır ile Hz. İlyas arasında görmüştük. İşte bu marifet akımının bir benzerini de Hz. İlyas ile Hz. Elyesa' arasında görüyoruz. Kutsal ve soylu sırdaşlık alemi! Bizim sırdaşlık aleminden belirgin olarak anlayacağımız tecelli ve tezahürler, Hz. Mevlana ile Hz. Şems'in arasında gerçekleşecek olan tecelli ve tezahürlerdir.

Hz. Mûsa'nın şeriatını, Hz. İlyas yaymaya çalışırken, Hz. Elyesa'ı yanından ayırmıyordu.

Örneğin bir defasında Hz. İlyas, görevli olarak Filistin ve Şam'a gittiği zaman yerine Hz. Elyesa'ı halife olarak bırakmıştı. Bir defasında da Hz. İlyas, BAALBEEK kralından kaçıp Kasiyon Dağı'nda saklandığı zaman, savunma stratejisi gereği Hz. Elyesa'ı da yanına almıştı. Hz. İlyas, Hz. Elyesa' ilişkisi ve münasebeti hep bu şekilde devam edip gitmişti. Ta ki Hz. İlyas'ın "ikinci hayat tabakası olan gök"e kadar: M.Ö.678...

Bütün bu naklettiğimiz bilgiler Kitab-ı Mukaddes'in "I.Krallar" ve "II.Krallar" bölümlerindeki söylemlere göredir. Yani temelde başvuru kaynağımız yine İsrailîyattır. Bu konularda her zaman İsrailîyyat ,hep İsrailîyyat...

Bu kaynaklara dayanarak ve bazen de bu kaynaklara dayalı görüş ve yorumların etkisinde kalan İslam müfessirleri de dahil olmak üzere bu alandaki bazı otoriter bilim adamları, "Hz. İlyas, Hz. Elyasa'nın amcasıdır" veya "Hz. İlyas Hz. Elyasa'nın amcası oğludur." diyecek kadar birbirleriyle çelişik ve ilim dışı kanılarla fikir beyan etmişlerdir. Bütün bunlara sebep, kutsal kitap olan Tevrat'ın kutsallığının beşer eliyle göklere itilerek yozlaştırılmış olması ve Hz. Elyesa' bahsinin Kur'an'da çok kısa ve veciz olarak sadece iki ayetle dile getirilmesidir, ki bunun da bizce mutlaka bir ilahî hikmeti vardır.

Ölüm yeri hakkında ilerideki konuda anlatacağımız "Hz. Elyesa'ın, Hz. Eyyûb'u Ziyareti" kıssası dışında belgelere dayanan dinî, tarihî ve ansiklopedik herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Bu kıssa, günümüze kadar gelen tevatürî bir menkıbedir. Hz. Elyesa' hakkında kesin olarak bildiğimiz, peygamberlik görevi alanının "İsrail devleti" ve "Şam" bölgesi olması sebebiyle, bu peygamberin Viranşehirimizin Eyyûbnebi Belde-si'nde öldüğü hakikati gün gibi aşikârlık kazanmaktadır.

Mezarı için de şöyle mucizevi bir olay anlatılır: Ölmüş bir ceset, Hz. Elyesa'ın mezarına konur Ceset, peygamberin cesedine temas edince dirilir, ölü, mezardan çıkarılır.

İbranî kayıtlarından istihraç edilen bu hikaye hakkında epeyce yorumlar yapılmıştır.

döküldü, evler yıkıldı, hân û mânlar harap oldu. Sözün özü, bu bölge, bütün bu güzel, cezbedici özellikleriyle keşfedilince, aç gözlülüğü ve ihtiras sahiplerine harap edildi. İnsanlığın yaşamı boyunca vazgeçemeyeceği rahat yaşam ve ideal, sosyal psikolojya arayışının cazibe merkezi oldu. Dünyadaki en ideal yerleşim merkezlerinden bir tanesi. İsrailoğulları burası için MADN CENNETİ" derler. Yani Kuzey Mezopotamya. Yani burası; Harran, Urfa, Viranşehir...

Bir bölge, "süslü bir gelin" gibi güzel ve cazip olursa tarihin her dönemlerinde değişik medeniyetlerin onu sahiplenmeye kalkışması, bu bölgeye sürekli akınlar yapması kadar normal bir şey olmasa gerek.

Ekonomik didinme, mücadele ve savaşların sürüp gittiği bir ortamda her türlü ahlakî bozuklukların ortaya çıkması da son derece normaldir. İşte tarihî bölgenin fizikî, ekonomik, sosyal ve etik panoraması. Peygamberlerin adım adım dolaşıp diriltici nefeslerinden hayat iksirini sunmalarının veciz esprisil

İnsanların ilk babası ve ilk peygamber Hz. Adem'in hamuru acaba bu mübarek toprakların çamurundan yoğrulmamış mıdır? Ve yine İnsanların ikinci babası olan Hz. Nuh'un hayat yüklü gemisinin menzili limanı Cudi Dağı olunca, dünyada ikinci kez neşv û lem'a bulan insanlığın kader macerasının başlangıç safhasının mekânını bu topraklar oluşturmuyor mu? Ceddü'l-Enbiya, Hz. İbrahim'in babası Azer'in mezarını bu topraklar barındırmıyor mu? İslamın "La ilahe illallah" sancağını dalgalandıran ve bunun karşısında ateşin bi-zatihi Cenab-ı Allah'ın emri ile; *قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ* "Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve esenlik ol" dedik.¹⁸ İlahî emrinin mucize tecelligahı

Hız. İbrahim burada doğmamış, burada yaşamamış ve bu kutsal sancağı cenuba doğru buradan yani bu topraklardan taşımamış mıdır? Hız. İbrahim'in yeğeni olan ve kendisine yapılan saygısızlık ve riayetsizlikten ötürü sapık ve fasık kavmi taş yağmuruna tutulan Hız.Lût, Hız. İbrahim'in o 'ateş mucizesi'nin bizzat şahidi değil midir?

Zulme karşı haykıran doğruluğu, güzelliği, vefayı ve nihayet Allah'a inancı peygamberlere has yumuşak ve belîğ bir üslupla kavmine anlatan ,ve yine inatçı karakteri gereği hidayete ermeyen mahut kavmin صِيحَّةٌ وَاحِدَةٌ (Tek bir sahayla)¹⁹ ilahi gazabına maruz kalmasının yüzü suyu hürmetine tecelli ettiği Hız. Şuayb Peygamber ve şehri... Ve yine meşhur "asâ" nın sahibi ve yüzünde gökyüzünün esrarengiz nûrunun parıltılarının yansımalarını taşıyan nazlı ve şımarık İbranî Kavmi'nin tereddüt ve inkârdan kaynaklanan bütün şüphecî yaklaşımlarım hayret-feza mucizeleriyle yanıtlayan ve de kelimullah gibi çok ulvî bir rûtbeye nail olmuş Hız. Mûsa'nın çobanlık yaptığı ve Hız. Şuayb'in muhterem kızı Hız. Safura'yı nikahlayıp, dolaştığı diyar, bu topraklar değil midir? Şu hale bak Allahım! Mısır nerede, Medyen- Filistin nerede ve nihayet Kuzey Mezopotamya'daki Şanlıurfa, Har-ran, Viranşehir nerede? O günkü ulaşım imkânsızlıkları içinde ifaya çalışılan peygamberlik görevinin taşıdığı ulvî rûh ve İlahî dinamizmin cevheri ne ola ki? Ve iş te ana konumuzun teması ilgili tarihî serüvenler tanığı topraklar! Yani El-Cezire'nin kuzey mıntıkasının binlerce yıllık tarihî şehri yani Viranşehir! Ve işte biraz ileride kuzeybatı istikametine doğru 22 kilometre mesafedeki Eyyûbnebi Köyü ve bu köyde 300 metrelik bir aralıkla mahsun mahsun bakışan mehabbetli iki merkad: Hız. Eyyûb ve Hız. Elyesa'...

Sabrın başka mânâ ve biçimde tecelli şekli olan bu iki kutsal merkad gerçekten Hz.Eyyûb ve Hz.Elyesa'ın gerçek merkadları mıdır? Yani bu zatların gerçek naaşları bu mezarlarda mı medfundur? İşte dinler tarihinin sayfalarındaki hadiselerin sevk ü sibak metodundan hassasiyetle ispata çalıştığımız temel soru ve sorun!

Ve hemen cevap veriyoruz ve diyoruz ki; evet, kitabımızın birinci bölümünde açıklayıcı ve inandırıcı ölçülerle anlattığımız gibi Hz. Eyyûb'un mübarek naaşı bu merkadin içindedir. Ve bu merkad şehrimizin Eyyûbnebi Beldesi'nde gökyüzünü selamlayan sabır sarayının insanlığa sunulan İlahî bir mesajıdır. Ve hemen şunu da ilave ediyoruz ki Kabe'ye tavaf için yola koyulan karıncanın ereğine ulaşamayan kutsal yolculuğunu anlatan kıssanın benzerini yaşayan Hz. Elyesa' da budur. Mübarek naaşı bu kutsal "Elyesa Merkadi"ndedir.

Şöyle ki:

a) Yukarıda isimlerini zikrettiğimiz çoğu İsrailoğulları peygamberleri gibi daha nice nice peygamberler ekseriyetle buralarda yaşamışlar ve semavi tebliğ görevlerini gezginci görevliler olarak ve doğu, batı, kuzey, güney demeden adım adım ifa etmişlerdir. anı Hz. Mûsa konusunda anlattığınız gibi Hz. Elyesa' peygamberde hem Filistin'de hem Şam'da hem de bizim mıntıkamıza doğru olan yörelerde peygamberlik görevini yapmıştır. (Ayrıca burada Hz. Eyyûb'u ziyareti söz konusudur.)

b) Hz Elyesa'ın Hz. Eyyûb'un yanı başındaki markade yattığının bizce en kuvvetli delili, ziyareti hakkında anlatılan tevatüri kıssadır. Tevatür yoluyla anlatılan kıssalar muharef Tevrat ve pragmatist menfaatçi İsrailîyat yorumlarından daha geçerlidir. Ansiklopediler, tarihçiler

menkıbe yazarları ve hatta bir çok müfessirler ilgili olayları hep bu muharef kaynaktan almıyorlar mı?

c) Ortadoğu'nun din, tarih, ve menkıbe sahasında kalem oynatan yazar ve çizerler, hep milliliğin verdiği dar kalıplar içinde böylesi büyük zatların hayatlarını kendi bölgelerine ve kendi memleketlerine hasretmişlerdir. Örneğin onlara göre Hz. Eyyûb'un mezarı, Şam şehrinin Beseniye kasabasındadır.

d) Kadim Diyarbakır tarihini inceleyelim; Mardin, Şanlıurfa ve Harran şehirlerinin tarihlerinin yapraklarını bir bir karıştıralım. Bu şehirlerin bulunduğu bölgelerde vaki olan her türlü felaket, kıtlık, deprem, ve savaş gibi olaylardan Viranşehir'i ayrı tutabilir miyiz?

e) Viranşehir arkeolojik açıdan hiçbir dönemde mercek altına alınmamış, deyim yerinde ise şehir, tarihî etüt ve inceleme masasına yatıramamıştır. Oysa şehir 5-6 medeniyet katmanını bir sır gibi lif lif içinde saklayıp barındırmaktadır. Yapılan özel kazılarda Eti, Sümer, Abbasi, Bizans ve Roma medeniyetlerinin kalıntılarına rastlanıldığı gibi ilk insanların fiziki kuvvetleriyle yaptığı anlaşılan gayet mahkem ev ve barınaklara da rastlanılmıştır. Tavan taşlarıyla taban şifliyi yüz yüze gelerek kucaklaştırılmış ev yıkıntıları; su, şarap ve benzeri maddelerin kapları, kırık testileri, arpa ve buğdaylarını döğüp un haline getiren küşcük curunlarıyla, zaman zaman deprem ve Karacadağın püskürttüğü lavlarla, kimi zaman çılgın istilalara uğramış VİRANŞEHİR şehri, tam bir höyük şehir!

f) Bütün bunlar bize, Hz. Şuayb peygamberin bedduasıyla helak olmuş bir şehrin titreşimlerini hatırlatmıyor mu? Livata çukurundaki sapık bir kavmin taş yağmur gazabına müstahak kılacak Hz. Lûf un Allah'a karşı

mahsun yakarışının semavî gazap yanıtından işaretler vermiyor mu? Ve nihayet bütün bu musibetlerin afet ve felaketlerin hepsi bir direnç, tahammül gücü veya rıza gibi ilahî bir teslimiyeti, yani sabrı yani Hz. Eyyûb'u çağrıştırmıyor mu? Bütün bu mantikî fenomenler, bu tarihî tablo karşısında dile geliyorsa, Hz. Eyyûb'tan sonra yaşamış ve peygamber olarak sabır denizinde fersah fersah kulaç sallamış Hz. Elyesa'nın akrabaları olan tüm Beni İsrail peygamberleri ve bu peygamberlere tabi kavimler adına sabır ma'bedini ziyaret etmesinin kainat çapındaki ibret-amiz panoraması olarak çizgi çizgi okunmuyor mu?

Demek oluyor ki; Hz. Elyesa'nın naaşının bu Eyyûb-nebi Beldesi'nde bulunuşunun manevi ve beşerî olmak üzere iki anlamlı sebebi vardır:

1) Hz. Elyesa' her peygamber gibi Allah tarafından kendisine tebliğ edilen peygamberlik görevini yerine getirirken acı, meşakkat, çile, mücadele azmindeki ısrar, sebat, tebliğde ısrar, davada sabır yani sabır ile sabır gibi normal insan gücünü aşan kavramları en üstün mânâlarla yaşayan bir peygamberdir.

Hz. Eyyûb, bu nitelikleriyle özellikle sabır kahramanı niteliğiyle "örnek bir abide" olduğundan Hz. Elyesa' bu büyük peygamberi tebci etmek amacıyla ziyarete gelmiştir.

2) Hz. İbrahim'in oğlu olan Hz. İshâk'ın IYS ve YAKUP adlarında ikiz doğan oğulları olmuştur. Hz. Eyyûb Hz. Iys'in şeceresinden, Hz. Elyesa' ise, Hz. Yakûb'un şeceresinden gelmektedir. O halde Yakup'tan gelen Hz. Elyesa' sabır imtihanındaki performansta Himalayalar gibi göklere doğru yükselmiş ve üst şecereden amcazadesi olan Hz. Eyyûb'u ziyarete gelmiştir.

İşte mânâ ve beşeri plandaki bu ziyaretin hikmet ve esprisinin künhi sırrı Allah'ta saklı olmak üzere bizce görülen iki açık mânâsı!...

h) Viranşehir Eyyûbnebi Beldesi'ndeki Hz. Elyesa' mezarında 1980 yılları sonuna kadar tarihî bir ağaç bulunuyordu. Mezarı bir şemsiye gibi güneşten ve yağmurdan koruyan bol yapraklı ve kalınca gövdeli bir ağaç... Ağacın yaprakları o kadar gür ve gövde o kadar kalıncaydı ki adeta sabır anıtı Hz.Eyyûb'a ulaşamayan Hz. Elyesa'ın 'sevgiliye kavuşmanın aşk ve özlemi'nin hüznü ve muzdarip esrarını taşıyordu. Neslimizin ve daha önceki kuşak ile bugünkü belde insanının yaşadıkları ve metafizik ürpertilerle bizi de somut olarak asırlar öncesine götüren hadise şöyledir: Tabiat sonbahar mevsimine kavuşup ağaçlar yaprak dökünce bu ağacımız da Hz.Eyyûb'a ulaşamayan Hz. Elyesa'ın özlem ve hüznüne ağlar gibi yapraklarını döküyordu. Bu ağacın yapraklarını, yaşayan tanıkları olarak incelediğimizde üzerlerinde Arapça harflerle "ALLAH", "LA İLAHE İLLALLAH", "ALLAH-Ü EKBER" gibi yazılar ve ifadeler bulunuyordu. Bu yapraklar adeta asırlar önce vefat etmiş bu peygamberin tevhid ile ilgili tebliğ ve mesajlarını günümüze taşıyordu. Ağaç, 10 emrin yazılı olduğu semavî levhaları yazan meleklerin eliyle işlenmiş gibi ...Yapraklar hala dün gibi gözümüzün önündedir.

(Eski yenilenip modern tarzda inşa edilince zikrettiğimiz bu ağaç da zihnimizde unutamayacağımız tatlı bir ram olarak kalmıştır.)

Rûhun şad olsun Hz. Elyesa'! Öbür dünyada Hz. Eyyûb'la ve daha ötesi Hz. Eyyûb'a SABIR ESMASININ

sadece bir nebzesini bağışlayan yüce Allah'ın ebedi ve ayrılıksız cemaline nail olasın!

İHTAR: Hz. Eyyûb ile Hz. Elyesa'nın mübarek naaşlarının Viranşehir ilçemizin Eyyûbnebi Beldesi'nde bulunduklarını etnografik ve metodolojik delil ve kıstaslarla anlatmaya çalıştık. IV. Murat'tan günümüze kadar bu iki büyük peygamberin yan yana yattığı kutsal beldeye hiçbir insanımız görklü ve tebcili (kutsayıcı) nazar atfetmemiştir. Ta ki Ziyaeddin Akbulut Şanlıurfa valiliğine atanıncaya kadar. Valiyle beraber yeniden onarım, restorasyon ve şümûllu bir alan tesviyesini ihtiva eden çok büyük, çok muhteşem ve rasyonel olan çok muazzam bir EYYÛBNEBİ PROJESİ'nin uygulanmasına başlanmıştır. Geç de olsa başlatılan bu hamiyetli, inançlı ve azimli atılımla Eyyûbnebi Beldemiz, İslam alemi ile tüm dünya insanların ziyaret ve turizmine sunulacak kutsal bir mekân olacaktır. Konya'daki Mevlana Müzesi gibi, Şanlıurfa'daki İbrahim Halil Makamı gibi...

Bugüne dek itina, ihtimam ve ilgi eksikliğinden dolayı insana garip ve masum bakan Hz. Eyyûb ve Hz. Elyesa'nın naaşları, rûhları, çiçeklere bakan onları kollayan ve besleyen müşfik ve merhametli bahçıvanın kadir-şinas ve sıcak ilgisini görünce hüzünleri, sevince; masumiyetleri tebessüme dönüşmüştür. (Bu hayırlı çalışmaların devamını, aynı inanç, aynı azim ve aynı vecd ile diliyoruz.)

Yunus'un Anadolu'da onlarca, yirmilerce mezarı bulunmaktadır. Bu, Anadolu insanımızın ulu şahsiyete sahip kişileri kutsayıp bağırırlarında misafir etme psikolojisinin kutsal geleneğinden doğuyor.

Oysa kadim tarihi boyunca Viranşehir ilçesi, yine de kısa olan bir iki safha dışında hiçbir kavme sürekli

vatan olmamıştır. Yerleşik kavimlerin özellikleri olan tevatürî kültür dünyasına ilçenin en eski yerlileri olarak sahip çıkmaktayız. Yani Yunus Emre'yi kendine mal eden muhtelif Anadolu yöreleri gibi bu ulu iki peygamberi takdisen ve tebcilen kendimize mal etmiyoruz. Ama hasbelkader, kaynağını bilmediğimiz Elyesa'ın Hz. Eyyûb'u ziyaret etme menkıbesi ve Osmanlı padişahı IV. Murat'ın gördüğü sahih rüyası ve Şeyh Sünûsi'nin istihare ile teyid ettiği bilgiler çerçevesinde Hz. Eyyûb ile Hz. Elyessa'ın bu iki mezarda yattıklarını iddia ediyoruz.

3. HZ. İLYAS-HZ. ELYESA' (TABUT-AL SEKİNE veya TABUT-AL AHD)

Hız. İlyas devrinin küfür, şirk ve putperest inancı karşısında, gökler ötesi hakikatin dalgalanan tevhit bayraktarı, Beni İsrail kavmine gönderilmiş ulu bir peygamber tevhit bayrağı "LA İLAHA İLLALLAH"... Bu bayrağı ilim ve irfan ölçülerinin kıstaslarıyla dalgalandıran ilk büyük peygamber, ceddü'l-enbiya İbrahim Halilü'llah'tır. "LA İLAHA İLLALLAH"ın devrine göre büyük ölçüde sistemleşmesi yani şeriatleşmesi, Hız. Mûsa ile başlar. Demek oluyor ki Hız. İlyas, Hız. İbrahim Halilü'llah'ın (tevhid-i tebliğ) sancağının dalgalandırıcısı ve Hız. Mûsa şeriatinin emanetçisidir. Bu yolda öğretmen ve usta öğretici. Yani her peygamber gibi (şartlar gereği) bazen sabit, bazen köy köy, mahal mahal gezen, Kitab-ı Mukaddes'in gezgin yaygın eğitimcisi...

Hız. İlyas'ın ileride kendi halifesi olacak olan Hız. Elyesa' ile karşılaşp tanışması şöyle olur: Hız. İlyas görevi icabı kavmi arasında gezip dolaşırken bir gün, ölmüş kocasının adı Uhtub olan ve tek bir çocuğuyla yalnız yaşayan dul ve yaşlı bir İbranî kadına misafir olur. Bu yaşlı ve dul kadının genç yaşta bir çocuğu vardır ismi ELYESA'. (Başka bir rivayete göre çocuk, kötürümdür.)

Anne, misafiri olan Peygamber Hız. Elyesa'dan çocuğu için okuyup dua etmesini talep eder. Hız. İlyas, bağıri yanık bu anne kadını kırmaz ve büyük dostu olan Allah'a yönelerek avuçlarını açar. Peygamber duası bu! Elyesa' düğâr olduğu hastalığından kurtulur ve iyileşir.

Bir başka rivayet de şöyledir: Hız. İlyas bir gün tesadüfen Elyesa'ın köyünden geçer. Elyesa' o sırada, 12 çift öküzle

arazisini sürmektedir. Onu bu halde gören Hz. İlyas, abasını çıkararak onun üstüne atar. Bundan böyle Elyesa' Hz. İlyas'ın halife adayı olarak hep yanında kalır, onu kendine örnek alır. Hz. İlyas'tan feyiz ve ilham alır, ta ki peygamberlik görevi kendisine verilinceye kadar. (Bu olay, Kitab-ı Mukaddes'in II. Krallar, 2. Bölümünden 13. Bölümüne kadar olan kısımlarında birbirleriyle yer yer çelişen değişik ifadelerle anlatılmaktadır.)

Hz. Mûsa'dan sonra gelen İbranî peygamberleri, yukarıda belirtildiği gibi Hz. Mûsa şariatının birer takipçileri ve mümessilleridir.

Hz. Mûsa'nın, İnd-î İlahî'den getirdiği söylenen ve İbranî toplumunun onlara uyup riayet etmeleri ön görülen on emir vardır:

1. *Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceksiniz.*
2. *Anaya babaya itaat edeceksiniz.*
3. *Akrabaya iyilik edeceksiniz.*
4. *Yetimlere iyilikle muamele edeceksiniz.*
5. *Fakir ve yoksullara yardımda bulunacaksınız.*
6. *İnsanlara güzel söz söyleyeceksiniz.*
7. *Namazı dosdoğru kılacaksınız.*
8. *Zekât vereceksiniz.*
9. *Birbirinizin kanlarını dökmeyeceksiniz.*
10. *Birbirinizi vatanınızdan kovmayacaksınız.*

Ne kadar güzel emirler, ne muhteşem ilkeler! Hepsi Makam-ı İlahî'den ve hepsi İslâmî...

Evet, gökler ötesi alemde melek veya meleklerin nûranî elleriyle yazıldığını bildiğimiz bu 10 emir, levhalara yazılmış olarak indirilmiş ve Ulu'l-Azm peygamber Hz. Mûsa'nın gönlüne ilmik ilmik nakşedilmiştir. İbranî kavminin, mutlaka riayet etmesi gereken 10 emir...Nankör ve dönecek bir kavmin, Allah'ın gazap tehdidi karşısında

Hız. Mûsa aracılığıyla uymayı taahhüt ettiğı, bir nevi sözlü mukavele ile kabullendiğı meşhur 10 emir...

Bu emirler, levhalar halinde bir mahfaza kutu içinde saklanıp korunur ve Hız. Mûsa'dan sonra gelen müteselsil peygamberlerce, selef-halef münasebeti çerçevesinde bir emanet olarak elden ele devredilirdi. Ulularca cübbe, aba ve hırkaların devredilişı gibi.

İşte TABUT-AL SEKİNE veya TABUT- AL AHD!... Yani işte Elyesa'ın Hız. İlyas'tan devraldığı emanet:

Kur'an-ı Mübin'in bu sandık mahfazası hakkında tavzih-i beyanı:

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ

*"Peygamberleri onlara şöyle dedi: "Onun hükümdarlığının alameti, size o sandığın gelmesidir. Onda Rabbinizden bir güven duygusu ve huzur ile Mûsâ ailesinin, Hârûn ailesinin geriye bıraktığından kalıntılar vardır. Onu melekler taşımaktadır. Eğer inanmış kimselerseniz, bunda şüphesiz sizin için kesin bir delil vardır."*²⁰

Bu mahfazada meşhur ASA'nın nalinleri, Cübbe ve Tih'de(Hız. Musa'nın yaşadığı yerler inen Men'(tatlı bir meyve) ve ölçek ile kardeş Hız. Harun'un bakiyyesiyle tûlbendi bulunuyordu.

4. İSLAM PERSPEKTİFİNDE HZ. ELYESA'

İslam da ilmin temel kaynağı Kur'an'dır. Beşerin bu-
laşıcı ve saptırıcı müfsid eli değmeden önce, Tevrat da,
Zebûr da, İncil de İslamın başlıca ilim kaynağıydı; çünkü,
إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ (Allah nezdinde hak din İslamdır)²¹ ' fehyasi
gereğince bu kitaplar da, gününe, toplumuna ve şartlarına
göre 'İSLAM'ı anlatıyordu. Zaten bu din, öğretisi olarak ilk ya-
radılışla, yani Hz. Âdem'le birlikte, yürürlüğe girmemiş midir?
Bu kitapların her biri, bütün safvet ve arılığıyla Kelamulah'tır.

Ancak insanoğlunun ihtiras ve menfaatler tutsağı beyni-
nin يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ (geceyi, kendini kovalayangündüze bürüyüp
örtten)²² yaradılış esprisinin işaret ettiği mânâ gereğince iyi-
likler, doğruluklar ve güzellikler emreden, uygulanmasıyla
toplumda cennet hayatına eşdeğer bir hayatı kaim kılacak
olan o nûr kaynaklı, parıltı ve ışıltılı yaşam düşüncesine ta-
hammül etmesi mümkün müydü?

Din alimi, ilim adamı, tarihçi ve filozof diye geçinen-
lerin derhal harekete geçmeleri gerekirdi. Faraziye ve
nazariyeler, indî görüşler ve indî yorumlara dayalı düşün-
celer, Tevrat'a, Zebûr'a, İncile karıştı gitti.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (Onu biz indirdik, onu biz koru-
yacağız).²³ İlahî ferman teminatıyla, resûller resûlü Hz. Mu-
hammed'in (s.a.v.) kainat üstü gönlüne inecek olan Kur'an-ı
Kerim'in dışındaki tüm bu kitaplar, tabirimiz mazur görülsün,
bütün kutsiyetlerine rağmen artık birer dergi, birer ansiklo-
pedi değeri seviyesine düşürüldü. Rivayet ve tarih sayfaları-
na; bildiri ve mecmualara dönüştürüldü. Bu da yetmezmiş

21 Ali İmran 19

22 Araf 54

23 Hicr 9

gibi etrafında dalga dalga daireler oluşturuldu. Tevrat ve Zebur'un etrafına da ilim adına masallar, rivayetler, kanı ve yorumlar.... İşte İsrailiyat dediğimiz bulanık deniz!

Böylece Tevrat, çeşit çeşit ve iç içe girmiş renklerin bulandırdığı bir ırmak gibi tarihteki yerini alacaktır. Bu bulanık ırmaktan, bu bulanık sudan, kaynağı mavera olan Kevser suyunun saf, mukaddes ve nazik olan pırıl pırıl damlacıklarını ayıklayıp çıkarmak mümkün müdür?

Bundan dolayıdır ki Hz. Elyesa'ın kimliği hakkında, çok değişik ve birbirini tutmayan açıklamalar yapılmıştır. Tarihler böyle, menkıbeler böyle, ansiklopediler ve hat-ta Kur'anda tafsilatlı anlatılmayan konular hususunda müfessirler de böyle...Yani bütün bunlar için temel bilgi kaynağı hep Tevrat olmuştur, İsrailiyat olmuştur. Bu karmaşıa, yalnız Hz. Elyesa' için mi bu şekildedir? Hayır, Beni İsrail'in bütün peygamberleri için de durum aynıdır. Kur'an böyle değildir. Kur'an'ın dili, mu'cizü'l-beyandır. Yani ifade öz ve anlamlı. Bir noktasının bile beşer eliyle değiştirilemeyeceği teminatının, bizzat Allah tarafından tekeffül edilmiş bir semavî kitap... Ebediyete kadar tek bir harfi değişmeyecek, eskimeyecek, solmayacak ve pörsümeyecektir. Hz. Muhammed (s.a.v.)'ın iftiharla yad ettiği en büyük mucize...

Ancak Kur'an'da isim veya olaylarıyla birlikte anlatılan peygamberlerin hayat ve kıssalarına baktığımız zaman, esrarlı anlamı Cenab-ı Hak'ça bilinen taşıdığı ve toplumlara vereceği mesajların vasatı veya evrensel olması itibariyle bazı peygamberler, geniş geniş anlatılmış, bazıları ise sadece isim olarak zikredilmiştir. Hikmet ve anlam dolu bir metot. Sır ve marifet ona, yani Yaradan'a ait...

Bu sır ve hikmetten olacak ki TEVHİD, Hz. İbrahim'in bahislerinde geniş yer tutar. Olayların detayı verilir ve konu yer yer i'cazen gündeme gelir. Hz. Mûsa bahsi de böyledir. Tıpkı Hz. İbrahim bahsinde olduğu gibi Hz. Mûsa bahsinde de ilim ve irfan gündemdedir. Vahiy konuşur, nazlı ve şımarık İbranî kavminin ısrar ve inatlı isteklerini yanıtlayan mucizeler konuşur. Yaşantıları ve kıssaları hikmet ve öğreti olan bu peygamberlere Kuran'ın çeşitli bölümlerindeki çeşitli sûre ve ayetlerde sık sık rastlanır. Ama konumuz olan Hz. Elyesa' sadece iki ayette anılır. Tabi her ayette olduğu gibi bu anma da gayet veciz: *وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ* "İsmail'i, Elyasa'ı, Yûnus'u ve Lût'u da doğru yola erdirmiştik. Her birini âlemlere üstün kılmıştık."²⁴

وَإِذْ نُنَزِّلُ الْإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلًّا مِّنَ الْأَخْيَارِ "(Ey Muhammed!) İsmail, el-Yesa' ve Zülkifl'i de an. Onların her biri iyi kimselerdi."²⁵

Kur'anî üslup gereği yukarıdaki her iki ayette de hitap resûller resûlü Hz. Muhammed (s.a.v.)'edir. En'am Sûresi'ndeki ayette Elyesa'nın ismi, İsmail'den sonra gelmektedir. Bu ismi Yunus ve Lût takip eder.

Sad Sûresi'ndeki isim dizilişi ise şöyledir: Yine ilk sırada İsmail ve yine bu ismi takip eden Elyesa'. Ancak bu defa Elyesa'dan sonra Yunus ve Lût yerine Hz. Zülküfl zikredilmektedir. Ölçüler,ölçütler kıyas ve bizce muğlak olan ama irfan sahiplerince çok geniş anlamlı isimlerin terkip ve tertibi...Hepsi i'caz. Mucizeler mucizesi Kur'anî i'caz... Bu isim sıralamasındaki marifet sırrını Allah ve Resûlû arasındaki "manevi talim iletişimi"nin esrar ve mahremiyetine bırakarak konumuza devam edelim.

24 Enam 86

25 Sad 48

Evet, yukarıdaki her iki ayetten de çıkardığımız sonuç, Hz. Elyesa'm, adları zikredilen peygamberler gibi Allah'ın verdiği rütbeyle en hayırlı kimselerden oluşu ve alemlere üstün kılınışıdır. İşte peygamberliğinin kimliği...

Hz. Elyesa' sair peygamberler gibi peygamberliğin her türlü vasıf ve meziyetlerine haiz olarak küfre, şirke, ahlaksızlığa ve her türlü haksızlığa meydan okumuş bir peygamberdir. Özellikle TEVHİD'i ilan ederken...O,bu tebliğatını yaparken,hangi metod gerekliyse o metodu kullanmıştır. Belağatlı nutuklar, rûhlara nüfuz eden tatlı ve yumuşak ifadeler,yönlendirmeler bazen kulisler ve bazen de savaşı haykırırlar. İşte Elyesa'mız!..

Öyle olmasaydı bu peygamberler Kur'an'da "insanların en hayırlısı" ve "alemlere üstün" olma gibi bir imtiyazla tavsif edilir miydi?

Hz. Elyesa'm peygamberlik hayatıyla ilgili edindiğimiz bilgilerin çoğu İsrailîyat;ı dayanmaktadır. Bu konuya Kitab-ı Mukaddes'te geniş yer verilmektedir. Az da olsa İslam kaynaklı bilgilerin dayanağı yine bu kaynaklardır. Ama yine de gerek elimizde bulunan bu konudaki iki ayet-i kerime ve gerekse İsrailîyat kökenli ancak bu iki ayetle çelişmeyen rivayetler ve gerekse İslami konjoktörün peygamberliği değerlendirmesindeki uygunluğa ters düşmeyen tarihî metodolojik olaylardan çıkardığımız bilgilere göre diyebiliriz ki, Hz. Elyesa' yüklendiği o tebliğ ve irşad misyonunu gerçekleştirirken çok büyük meşakkatlerle katlanmıştır. Eza, cefa, acı,elem ve ızdırıp...Saplantılı ve skolastik (dar düşünceli, karanlık) beyinlerin labirentleri arasında mum yakıp ufuklara ışık vermek,ufukları aydınlatmak kolay bir işlev midir? Tabiki çok zordur. Ama Peygamberlik formasyonu ve karizmatik şahsiyetiyle Hz.

Elyesa', bütün bu zorlukların üstesinden gelmesini bilmiştir. Yukarıda gördüğümüz gibi Hz. Elyesa' tebliğ ve irşad'ın her türlü metoduna sahiptir. Tüm boyutlarıyla tebliğ ve irşad...Ancak görev ve çalışma coğrafyasının İbranî kavmi mıntıkası olması hasebiyle meşakkatli bir hayat yaşadığını söylüyoruz. Bazen red ve inkâr karşısında hüznün ve üzüntü, bazen de iman ve hüsn- ü kabul karşısında zafer...Hz. Elyesa' budur.

Buraya kadar dinimizin لَا تَفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ "Onlardan hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz"²⁶ fetvası gereğince Hz. Elyesa'ın hayatını, peygamberliğini ve çeşitli mücadelelerini anlattık. Ancak denilebilir ki, Hz. Elyesa' nerede biz neredeyiz? Yani memleketi Ürdün Nehri'nin bir sahil kasabası olan ve peygamberlik hayatını Filistin ve Şam'da geçirmiş olan bu ulu zatın Viranşehir ilçesindeki Eyyûbnebi Beldesi'nde işi nedir? Mezarı neden bu beldede bulunmaktadır?

İşte ana mesele ve işte baştan beri işlediğimiz ve anlatmaya çalıştığımız tamamının esas çekirdek sorusu!.

Ve cevap olarak hemen diyoruz ki Hz. Elyesa'ın mezarının bu köyde (Eyyüpnebi) bulunuşunun başlıca sebebi, ZİYARETTİR. Bu ziyaret olayının Maddi ve manevi olmak üzere iki saik-i sebebi vardır. (Detaylı bilgi "Tevatüri menkibe" bahsinde açıklanacaktır.) Birincisi tevatüri menkibe. Bu tevatüri menkibe, tarihî metodolojik çerçevesi içinde Hz. Elyesa' hakkında anlatılan bilgilerin en sağlıklı ve en rasyonel olanıdır. Bu menkibe, sağlıklı ve rasyoneldir; çünkü, Viranşehir, Hz. Elyesa'ın peygamberlik alanının yanı başındadır; zira bu ilçe, insanının Hz. Elyesa'ı kendine mal edecek hiçbir dinî, tarihî, örfi, sosyal ve siyasal düşünce ve bağlantısı bulunmamaktadır. İkinci sebep ise

Hız. Eyyûb ve Hız. Rahime (ve bunların çocukları) ile Hız. Elyesa'ımızın birbirine nesepçe yakınlıkları bulunmasıdır. Ve nihayet bu iki sebep sağlıklı ve rasyoneldir; çünkü, Hız. Elyesa', sabır çınarı Hız. Eyyûb'u ziyaret etmek için buraya gelmiştir.

Ve bunun için diyoruz ki, Hız. Elyesa' Hız. Eyyûb'u ziyaret maksadıyla bu köyde bulunmaktadır. Bu peygamberlerin, karşılıklı iki yamaçtaki mezarları, birbirine teşne ile bakan ve adeta "Haccı tavaf etmek amacıyla yola koyulan karıncanın yolda ölmesi" gibi bir rûh ve espriyi anıtlıştırmaktadır.

HÂŞİYE, Hız. Elyesa' hakkında yaptığımız bütün bu değerlendirmelerin, temelde iki kaynağı vardır:

1. Hız. Elyesa'ın kişiliği, peygamberliği, sabır ve metaneti; tebliğ ve irşata gösterdiği doğruluk sadakate mutad veciz üslubuyla anlatan En'am ve Sad Sûrelerindeki iki ayet-i kerime.

2. Bize nesilden nesile, gönülden gönüle ve dilden dile intikal eden Hız. Elyesa'ın Hız. Eyyûb'u ziyaretiyle ilgili tevatürî menkıbesi.

Hız. Elyesa' ile ilgili ansiklopedik bilgiler, tarihî olay ve anlatımlar, menkıbeler ve hatta Kur'an iflsirleriyle bir iki zayıf hadisın kaynakları bile yine İsrailiyattır.

"Keşke çağımızda bir İmam-ı kahinini olsaydı da Hız. Hızır (a.s.)' la mânâ aleminde sorgulamaya dayanan muhaveresinin aynısını bu iki aziz rûhla yapsaydı."

Biz, ebediyat peygamberi, Hız. Muhammed'in gönlüne akan
وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

*"Onlar sana indirilene de, senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de kesin olarak inanırlar."*²⁷ nûrlu ayet-i kerimesinin telmih ettiği mânânın iman ve heyecanıyla tüm peygamberler gibi Hz. Eyyûb'u da, Hz. Elyesa'ı da sahipleniyor ve diyoruz ki: *"Ah! Keşke çağımızda bir Abdulkadir Geylani yaşasaydı da mânâ aleminde yapacağı Eyyûb-Elyesa'-Geylani üçlü muhavere (sohbet) sonucu bize bu zatlar hakkında daha da teferruatlı bilgiler verseydi!*

Ve yine : *"Ah! Keşke çağımızda bir Şeyh Sünûsl Hazretleri olsaydı da, Hz. Eyyûb'un mezarında yaptığı istihare sonucu "Vallahi Hz. Eyyûb'un naaşı bu mezradadır."* ameliyesinin hükmünü Hz. Elyasa'a da uygulasaydı. En iyisini aziz ve hakim olan Cenabı Mevla bilir.

5. HZ. ELYESA'NIN MUCİZELERİ

Peygamberler, genel olarak Allah tarafından toplumlarına (Hz. Muhammed bütün insanlığa) ilahî mesajlarla yüklü olarak gönderilmiştir. Tevhid ve bu tevhid eksenini etrafında zaman zaman yenileşen ve gelişen emir ve yasaklar ilahî mesajlar. Amaç, peygamberi topluma önce şahsiyetle ve sonra da ister sevdirecek ister korkutarak mesajlarını kabul ettirmek. *"Güzel sözle anlatınız, hakikati inandırıcı ve güzel ifadelerle izah ediniz."* Kur'an'ın hükmü başlı başına ilahî tebliğ metodudur. Bunun yanında sert uyarılarla korkutucu ikaz ve tembihlerle yapılan başka bir tebliğ metodu daha vardır. Ama insanlar katı, insanlar anlayışsız, iz'ansız ve insanlar küfürlerinde saplantılı ve yeniliklere kapalı...İnsanlar bu tebliğcilerden kendilerinden ayrıcalık gösterecek olaylar ve hareketler beklerler.

Hz. İbrahim, bu mucize olayını ateşe atılmakla yaşadı. Gösterdi diyemiyoruz çünkü mucizeler Allah'ın izin inayet ve takdiriyledir. Hz. Mûsa ünlü asâsıyla en büyük sihirbazları pes ettirdi, denizi ikiye ayırdı. Hz. Davûd dağ ve demirle oynadı, toplumu onu dehşetli ve hayretli bakışlarıyla izledi. Hz. Süleyman rüzgara komut verdi. Şeytanları dizginledi ins ve cine hükmetti.

Hz. Muhammed (s.a.v.) de uzun bir zaman sonra miraç olayını gerçekleştirecek mülk ve melekul aleminin seyir ve fethini elde edecektir.

Bütün bunlar büyük mucizeler ve yukarıda belirttiğimiz gibi Allah'ın izin ve inayet ve takdiriyle peygamberlerince gerçekleştirilen olağanüstü olaylar.

Hız. Adem'in topraktan yaratılışı öyle; Nûh tufanı öyle, Hız. İsa'nın doğumunun acaibliği öyle ve nihayet Hız. Yahya ile İshâk'ın doğumu da öyle. Bütün bunların hepsi yeryüzünde normal gördüğümüz kaide ve kuralların alışageldiğimiz seyirleri dışındaki olağanüstü olaylar. Bunlar ve benzerleri tamamen mucize... Yani Yüce Rabbin va'zettiği düzenin saat gibi işleyen aksaksız düzenin yine ulu rabbin kendi irade ve tasarrufuyla istediğinde bu düzen üzerinde değişik tezahürler göstermesi. Mucize...Allah'ın kendi mülkü üzerinde كُنْ فَيَكُونُ "Ol der oluverir"²⁸ ilahi emirlerince Adetullah'ın dışındaki gerekli gördüğü zaman ve mekânda tasarruf etme keyfiyeti

Hız. Elyesa' da yukarıda zikredilen mucizelerin büyüklüğünde olmasa bile toplum sorunlarının biçim ve şartlarına göre kendi çapında mucizeler göstermiştir. Kitab-ı Mukaddes'in "II.krallar" bölümünde onunla ilgili yazılıp anlatılan birçok mucize vardır. Başlıcaları:

1) Dostu ve arkadaşı olan Hız.İlyas semaya vekilince emanetçisi olduğu cübbesiyle Erden Nehri'nin sularını ikiye ayırmış ve ayırdığı bu yolla karşıya geçerek Eriha şehrine dönmüştür.

2) Eriha şehri insanları, sularının arazilerini sulamaya ve yetersiz mahsul kaldırmaya yetmediğini Hız. Elyesa'ya anlatırlar. Hız. Elyesa' onlara bir kaba tuz koyup kendisine getirmelerini ister. Tuzu suların kaynağına atar. Şehir toprağını bereketlendirecek sulara kavuşur.

3) Edom kralı İsrail ve Yahudi kralı ile birlikte Moab kralına karşı sefere çıkar. Bu sırada Edom halkı susuzluktan kıvrınmaktadır. Halk, Hız. Elyesa' a başvurur. Hız. Elyesa' dua eder. Bu dua üzerine vadide Allah'ın emriyle açılan çukurlar hınca hine dolar, taşar.

4) Bir gün çocuğu olmayan yaşı bir kadın dua için Hz. Elyesa'ya başvurur. Hz. Elyesa', bu kadına çocuk vermesi için Allah'a dua eder. Kadının bir çocuğu olur. Çocuk bir müddet sonra ölür. Çocuğunun ölümü üzerine ana tekrar Hz. Elyesa'ya başvurur. Hz. Elyesa' çocuğun tekrar dirilmesi için Allah'a dua eder. Büyük dost bu duayı kabul eder ve çocuk tekrar dirilir.

5) İsrail kralları her türlü önemli devlet kararlarında daima Hz. Elyesa'a başvururlardı. Onun üstün fikirlerinden yararlanmak için meşverette bulunurlardı. Bir gün Suriyeliler'le yapılacak olan bir savaşta Hz. Elyesa' İsrail kralını yaklaşı ve düşmanın bütün strateji niyet ve taktikleri hakkında kendisine bilgiler verir. Bu bilgiler ışığında unutulmaz bir zafer kazanılır.

6) Fakir bir kadının geçimsizlikten şikayeti üzerine Hz. Elyesa' ondan yağ istemiş ve bu yağı bir kaba koyarak iade etmiş. O yağ fakir kadının komşularının kaplarında bile taşacak şekilde çoğalmış ve fakir kadın böylece zengin olmuştur.

Ve daha nice nice benzeri ölçülerde mucizeler, mucizeler. İşte Hz. Elyesa'!...

6. HZ. ELYESA'NIN PEYGAMBERLİĞİ

Herkesçe bilinen bir gerçek vardır. İnsanın ilk yaratılışından, yani Hz. Adem'den kıyamet gününe kadar yaşayacak olan bütün insanlar için birçok peygamber gönderilmiştir. Bu kutsal peygamberler zincirinin en son ve mükemmel halkası, Hz. Muhammed (s.a.v.)'le hitam bulmuştur.

Tarih boyunca insanlara 124 bin peygamber gönderilmiştir. Başka bir rivayete göre bu sayı, 224 bin'dir. Bu peygamberlerin çoğunun görev alanları, bölge bölge, kavim kavim, toplum toplum; bazen bir aile, bazen de 1-2 kişilik insan grubu olarak belirlenmiştir.

Ama Hatemü'l-Enbiya Hz. Muhammed (s.a.v.)'in risaleti, tüm insanlığı, hem de kıyamet gününe kadar kapsayan bir özelliğe haizdir. Bunun yanında başka bir görev alanı daha vardır, Fahr-i Kainat Efendimizin: Cinler alemi... Bundan dolayıdır ki onun bir lakabı da, kainat ve kainat ötesini içine alan maverai bir sıfat: Seyyidü'l-Sakaleyn veya İmama'l- Sakaleyn. Yani ins ve cin alemlerinin önderi, peygamberi, efendisi...(Allah'ın salat ve selamları üzerinde olsun.)

Peygamberler peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.)'in evrensel çapta diğer bir vasfı'da Ulû'l Azın bir peygamber oluşudur.

Diğer Ulû'l-Azm peygamberler ise şunlardır Hz. Nûh, Hz. İbrahim, Hz. Mûsa, Hz. İsa.... Allah (c.c.) selamı hepsinin üzerinde olsun.

Bu Ulû'l-Azm peygamberlerinin Allah'la aralarındaki mukavele akdi, diğer peygamberler gibi değildir.

Bunların Allah'la sözleşme ve antlaşmaları, görevlerinin genişlik ağırlığı nedeniyle ayrıca yeminle teyid ve tekid edilmiştir. (BÜYÜK AHD veya AHD-İ GALİZ)

Diğer bir husus, yine ilk yaratılıştan başlamak üzere Allah'ın, TALİM, TERBİYE, EMİR ve YASAKLAR mevzularında bütün bir insanlığı haberdar ettiği ve bilgilendirdiği hakikatidir. Sahifelerle, risalelerle ve kitaplarla... Bazen öğretici ve eğitici bazen yaptırımcı bazen de müjdeleyici ve korkutucu ikaz edici söylemlerle...

İnsanlık tarihinde ilahî tebliğ ve mesajlar mazumesi olan bu haber verme ve bilgilendirme sistemi uygulamasında, dört büyük kitaba rastlıyoruz: Tevrat, Zebur, İncil, ve Kur'an-ı Kerim.

Bunlardan Tevrat, Zebûr ve İncil, muayyen zamanlar ve muayyen kavimler için gönderilmiştir.

Yine de bu üç büyük kitap, tarihin amansız cenderesi içinde zamanla, çok cahil ve çok zalim olan insanoğlunun gadrine uğramış ve şeytanca ifldelerin sultanı altında tağyir ve tahrif edilmiştir.(geniş bilgi, İslam perspektifinde Hz. Elyesa konusundadır.)

Kur'an-ı Kerim'in nüzûl esprisi ve meriyyette kalacağı zaman süresi ise, kadim suhuf, risaleler, ve kitapların menfi akıbetleri nedeniyle artık "Rabbanî İrade"nin himaye ve vikaye şemsiyesi altında takdir edilmiştir. Kur'an artık, ebedi ve ezeli hakikatleri kucaklayacağı için **إِنَّا نَحْنُ** نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ *"Şüphesiz o Zikr'i (Kur'an'ı) biz indirdik biz! Onun koruyucusu da elbette biziz."*²⁹ ayetinin kesin ve mutlak muhafazasıyla teminatlı bir makamda yerini

almıştır. Melekûti olan çok üstün ve o derecede imtiyazlı bir teminat...

Hız. Elyesa'ın fiilen peygamberlik görevi, Hız. İlyas'ın göğre çekilmesi olgusunun tarihîyle başlar. Tahminen M.Ö. 678 yılı.

Hız. Musa'nın ilke, prensip, emir ve yasaklarını ihtiva eden şeriatını, içinde yaşadığı kavme benimsetmek ve empoze etmek mücadele ve cehdinde tek başına devam edecek olan Hız. Elyesa'ın elinde, Tabûta'l- Sekine vardı. Bu tabutu, bizzat selefi olan Hız. İlyas'tan devralmıştı. (Bu tabut, Hız. Elyesa'ın ölümüyle kral sülalesinin elinde kaybolup gidecektir.)

Çok zor ve meşakkatli bir misyon. Dikenli yollar, dar ve boğucu geçitler, sarp ve yüksek dağlar misali kocaman kocaman engeller, normal insanın aşamayacağı çok zor manialar. Manialar, adeta Çin Şeddi veya Kaf Dağı! Büyük peygamber Hız. İlyas'ı peygamberlik görevinde takatsiz bırakan katı ve bağınaz İbranî karakterinin zifiri karanlık dünyası!...

Kolay mı bütün bu zorluklarla baş edebilmek? Bu engelleri aşmak, üstlenilen ulvi misyonu yerine getirmek için, bu zorluklara göğsün siper edilmesi gerekir. Bütün bu engeller aşılabacaktır; çünkü söz konusu olan şahıs Hız. Elyesa'dır. O gönlüne dere edilen tohumları, görevli olduğu mıntıkaya atacak, saçacak ve belki de ekecektir; ama tohumlar tutar mı tutmaz mı? Onu ancak Allah takdir eder. Tutmazsa toprak utansın!...

Hız. Elyesa', böylesi müşkülata kendini feda edecektir. Çünkü Ulû'l-Azm peygamberlerin yeminle müeyyed

ahidleri olmasa bile, diğer peygamberler gibi ulu Rabbiyle antlaşması, sözleşmesi vardır.

Hız. İlyas'ın göğre çekilmesinden sonra artık onu halkının arasında göreceğiz. Kah halkının arasında bir fert, kah bir mürşit; kah saraylarda bir yol gösterici, kah şecaatli ve cesur bir savaşçı...

Gerek Hız. İlyas devrinin sonlarında, gerekse Hız. Elyesa'nın peygamberlik döneminde İsrailoğullarının devlet yapısı, sosyal ve siyasal yapısı, hercümerc içerisindeydi. Devlet ikiye ayrılmıştı: Kuzeyde İsrail devleti, güneyde ise Yahuda devleti. Yahuda devleti, nisbeten sakin olmasına rağmen, Kudüs'ün kuzeyinden başlayıp Şam'ı içine alan ve Mezopotamya'nın içlerine kadar uzanan İsrail devleti ise bir kaos içinde bulunuyordu. Kuzeydoğuda İranlılar, güneydoğuda Keldaniler ve bunların ortasında, yani doğuda M.Ö. 705-72 yıllarında bu devlete meşhur akın ve hükümlerleriyle musallat olan Asurlular...

Asurlular'ın 17 yıllık nefes kesici akın ve barbarca hakimiyetlerinin yanı sıra, Yahuda devletiyle sık sık girişilen savaşlar ve içeride fitne, fesat, kin, buğz, entrika ve benzeri kargaşalıklar, ahlaki menfilikler, bu İbranî kavminin adeta kılcal damarlarına kadar sirayet etmişti.

Olumsuzluklar, bu kavmin benlik ve naturasını bir kanser gibi sarıyor ve kavmi, tarihteki yerine oturtuyor. Ve gelecekte oluşacak kişiliğini bu seciyeyle tescil ediyordu.

Tevrat'tan yüz çevrilmiş, Hız. Mûsa'nın şeriatı terk edilmiş ve Hız. İlyas'ın izlediği, dünya ve ahiret mutluluğu için açmaya çalıştığı o aydınlık yollar kırılaştı.

Kabileler, devlet yönetimini elde etmek için, fitratları icabı birbirlerine karşı her türlü hile ve iblisçe kurnazlıkları

deniyor ve bu uğurda amaca varmak için her türlü vasıtayı mübah görüyorlardı.

Kavmin bu sosyal, siyasal dağdağası ve karmaşık hali, tabiidir ki kültürel erimeyi de beraberin getirecekti. İçinde dinî inanç ve bu inanca bağlı tutum ve davranışların da bulunduğu bu kültürel erime, bütün bir KENAN İLİ'ni sarmıştı. KENAN İLİ, yani bir rivayete göre, Nemrud'un bölgesi; bir rivayete göre de Hz. Nûh'un oğlu veya torunu olan KENAN'ın diyarı. Yani Filistin ve Mezopotamya bölgelerini içine alan Asya Kitası'nın bir kısım batı toprakları, Hz. Elyesa'nın peygamberlik görevi alanı. Kitab-ı Mukaddes'teki ismi Arz-ı Mev'ud, yani Allah'ın Yahudilere va'dettiği kutsal topraklar. İbranî kavminin bu topraklara geliş tarihi: M.Ö. 1200 yılıdır.

Evet, o devirde bu bölgeye hakim olan yönetim, Omri Hanedanı'ndan gelen kralların elindeydi. Krallar, krallar, krallar!.. (Tabir-i Tarih, entrikalarla el değiştiren bu onlarca kralların adlarını bir bir yazmaktadır.)

Bir toplumun sosyal ve siyasal yapısına odaklanan bir inkılâbı başarabilmek için çok güzel ve o derece mantıklı bir kaide vardır: "Bir yönetimi devirmek için, alternatif bir yönetim oluşturmak ve onu destekleyip beslemek gerekir."

Hız. Elyesa', bu realitenin stratejisini benimsemiş ve zaman zaman yönetim muhalifi kimseleri, yine halkının yanında olmak üzere desteklemiştir. Bir tarafta İsrail'in dinî, içtimaî kültürel gelenek ve göreneklerine bağlı olan İbranî halkı, bir tarafta da Fenikeliler'le işbirliği halinde olan Omri Hanedanı. Tabiidir ki Hız. Elyesa'nın yeri, kültürel gelenek ve göreneğini savunan halkının yanındaydı. O sade bir nefer değil, peygamber kişiliğiyle ön saflarda hatta halkını arkasında sürükleyen bir liderdi,

bir öncüydü. O bir tarafta peygamberliğinin gereklerinden ve kişiliğinin istidat ve kabiliyetlerinden olan va'z ve nasihatlarıyla; bir taraftan da hamasî, belağatlı ve etkili (retorik) nutuklarıyla halkını organize ederken, bir taraftan da içinde bulunulan anarşi ve karmaşaya sebep olan ve benliklerini BAAL PUTU'nda eriten sefih, duygusuz, sorumsuz yönetim hanedanının sonunu hazırlıyorlardı. Bu arada, teşkilatçı hüviyetiyle yetiştirdiği kalitatif elemanlarını tebliğ ve irşad maksadıyla bölgenin değişik noktalarına gönderiyordu.

Hz. Elyesa', halkının içinden gelen mütevazi bir fertti. Halkının dünya ve ahiret kurtuluşu için arkada, ortada bazen de ön saflarda mücadelelerde bulundu. Unutulmaması gereken bir husus daha vardır: Beni İsrail halkı!.. Sıkıntı, felaket ve musibetlerde peygamberlerine sığınan; rahatlıkta, bollukta velhasıl dünyevî mutlulukta BAAL, PUTU'nun etrafında şuursuzca azgınlık ve taşkınlıklara sapan Beni İsrail halkı...

Şu bir gerçektir ki mutlaka Hz. Elyesa'ın ışıklı yoluna girip feyiz alan mü'minler de vardı. Ancak bunların sayısı, sayılır cinstendi. Bu durum, Hz. İlyas'la birlikte olduğu zaman da böyleydi. Hatta bir gün Hz. İlyas, Hz. Elyesa'a : *"Elyesa! Bütün tebligatımıza rağmen galiba ben, sen ve acûze annen mü'miniz. Başka mü'min göremiyorum."* diyecek kadar teessüfle sükût-ı hayalini belirtme ihtiyacını duymuştu.

Bu durum hep böyle sürüp gidecek miydi? Tabiki hayır! Halkın içerisinde sessiz, gösteriş sevmeyen ve ürkek mü'minler de vardı. Ta Hz. Mûsa'dan beri halkın tutum ve davranışı, hep bu şekilde olmuştur. Beşerî sihir ve kehanetler karşısında ilahî peygamber mucizeleriyle halkın peygamberlere teslimiyeti beklenen bir durumdu. Ancak

daha sonra tekrar inkâr, tekrar putlara yönelik cehaletin en bariz örneği olarak hep karşımıza çıkmıştır. Hz. İlyas ve Hz. Elyesa'ın bu durum karşısında: "Aralarında tek bir mü'min bile olsa, bu kavmin helaki için beddua edemem." gibi peygamberane vakar ve sekinetin beyan ve tutumunu görüyoruz.

Ama Ulu Rabbim, KAHHAR, CEBBAR, ZÜL-İNTİKAM ve ŞEDİİ) el BATS gibi "Esmâ Tecellileri"nin önüne geçilemez ki içten kavgalar, barbar komşularla savaşlar; depremler, seller; taun, veba ve cüzzam gibi hastalıklar; ve bütün bu felaket ve musibetler karşısında yer yer isyanlar, intiharlar... İşte Hz. Elyesa'mızın Hz. İlyas'la yaşadığı dönem dahil, 80 yıldan fazla mücadele verdiği sisli ve buharanlı görev atmosferi. Hidayet ancak Allah'tandır.

Bütün bu çirkinlikler içerisinde ahde dayalı peygamberlik görevini ifa etmek, çileye katlanmakla, ızdırıp çekmekle ve dayanılmaz sıkıntılara göğüs germekle mümkündür. Yani SABİR'la. SABİR, yani Hz. Eyyûb! Takdir, sevgi ve iştiaikle Hz. Eyyûb... Bu Hz. Elyesa'mızın seksen beşe dayanmış yaşıyla meşhur ZİYARET'ini gerçekleştirmek isteyecektir.

7. HZ. ELYESA'NIN HZ. EYYÛB'U ZİYARETİ

Sabır; yokluk, musibet, fakirlik, hastalık vb. çileli hallerle katlanmadır, sebatır, tahammüldür. Bunu, bütün detay ve boyutlarıyla kitabımızın ilk bölümünde "Hz. Eyyûb" bahsinde açıklamıştık. Şuna inanıyoruz ki, Cenab-ı Allah tarafından gönderilen 124 bin peygamberin, istisnasız tamamı "SABIR" tanımının sonsuz şümullu boyutları içinde şöyle veya böyle, bu kelimenin geniş anlam yüküyle tanışmışlar; mânâsının mayasıyla yoğrulmuşlar, çile ve ızdırap çekmişler ve bunu bizzat "HAL" olarak yaşamışlardır.

Yüklenilen kutsal bir görevi ifa edip yerine getirmek, kerpikleşmiş ve taşlaşmış kalpleri yumuşatıp kıraç topraklarında tevhid çiçeğinin fidanını ekmek, çaba isteyen bir hareketlilik sürecindeki sebat ve tahammülün daha doğrusu bir iradenin tezahürî halleri değil midir? İşte sabır, budur. Yaşamın özü olarak sabrı, Hz. İbrahim, Nemrud'a karşı olan o tarihî hayret-feza mücadelelerinde yaşamıştır. Onu, bir ara Yusûfunu kaybeden Hz. Yakûb, rûh ve yüreğinin tüm hücre ve kılcıl damarlarında en güzel ifadesiyle yaşamıştır. Onu, Firavûn'a ve Firavûn'nın etrafındaki sihirbazlara karşı Hz. Mûsa ilimden ve irfanından kaynaklanan sebat ve metanetiyle en güzel şekilde yaşamıştır.

Evet, her peygamber, içinde bulunduğu hallere, şartlara ve küçüklü büyüklü Nemrutlara, Firavûnlara karşı hep böyle yaşamışın Yani içinde bulunduğu olumsuzlukları yok etme gayretinde, veya aldığı tebliğ görevini gerçekleştirme azmindeki metanette hep sabırlı olmasını bilmiştir.

Sabır mü'minin bariz sıfatıdır. Allah'ın sabû'r- es- mâsmıdan tecelli eden bir sıfat! kaldı ki, bahsettiğimiz mü'min zat, bir peygamber, Hz. Elyesa'dır.

Hz. Elyesa', bir yandan Baal putu etrafındaki kral sülalesinin desteklediği toplumların azgınlıklarını dizginlemek, bir yandan da o toplumların üzerine rahmet hâzinesi heybesindeki Tabut-al-Sekine Mahfazasındaki ışıltıları saçmak için hep didindi, hep savaştı, hep mücadele etti.

Hz. Elyesa' üzerine atılan Hz. İlyas âbâsıyla (peygamberlerin kuvvet, kudret, kuvvet ve mehabet simgesi olan cübbe) birlikte peygamber olmanın büyük sorumluluğu altına girmiştir. Gerek Hz. İlyas ile birlikte, gerekse tek başına yürüttüğü ve ifaya çalıştığı peygamberlik görevi süresince çok ağır, sıkıntılı ve meşakketli bir yaşam sürmüştür. Yer yer sıcak, yumuşak tebliğ ve irşatlarda (kelam-ı tayyibe ve kelam-ı leyyine) bulunmuş, topluma yer yer sert ve haşın nutuklar irad etmiş, yer yer kralların sarayına girerek onlara savaşın teknik ve metotları hakkında bilgi vermiş, yön göstermiş ve taktik öğretmiş, yer yer de fiilen savaşlara katılmıştır. Sıkıntı, üzüntü, gerilim ve stres dolu bir hayat. İşte Hz. Elyesa'ın yaşam öyküsü!

Hz. Elyesa' baştan başa mücadelelerle dolu olan bu peygamberlik hayat öyküsünün fotoğrafını önüne alır ve nefis muhasebesi ile en ince teferruatı görebilen görküllü nazarıyla bu fotoğrafı seyreder ve düşünür. Uzun bir ömür ve her safhası çileli bir mücadele ve mücadeleye tahammül... Yani sabır, baştan başa sabır!

Hz. Elyesa', ömrünün sonlarına doğru kendi çileli ömrü üzerinde yaptığı bu muhakeme ve değerlendirmelerden neşet eden çağrışımlarla Hz. Eyyûb'u hatırlar ve onu tasavvur etmeye başlar. O Eyyûb ki ne büyük

peygamberdi; ne büyük sıfattı; o ne büyük sabırdı; o ne büyük "Temkin"di...

O Eyyûb ki Cenab-ı Allah tarafından kendisine tevdi edilen çetrefilli ve içinden çıkılmaz, her insanın kolay kolay başa çıkamayacağı sınava "SABIR" sınavına tabi tutulmuştur. Mal, mülk, evlad ü iyâl ve sağlığı üzerine yapılan bir sınav... Hz. Eyyûb, bu sınavı vaz' eden yüce Rabbin takdir ve liyakatini hakke edecek bir üstünlükle kazanmış ve bu alanda tüm insanlığa örnek olabilecek bir ölçüde abideleşmiştir.

Hz. Elyesa', yaşlı haliyle, yaklaşık iki bin yedi yüz seksen yıl önce, tarihî bir ismi de El Cezire olan Mezopotamya bölgemizin Viranşehir kasabasına yakın olan ve halen kendi adıyla anılan Eyyûbnebi Köyü'ne gelmek ister. Burada medfun olan bu sabır abidesi, Hz. Eyyûb'un mezarım ziyaret etmek için kalbinde bir ilgi depreşmiş, ona karşı bir sevgi uyanmışta Bu ilgi ve sevgi yüzyılları aşan ve menşeî, ruhlar alemi olan kutsal bir rabıtaya dayanıyordu. Aynı zamanda bu ilgi ve sevgi, İlahî irade ile takdir edilmiş mukaddes üstü mukaddes bir mesleğin, vehbi olan peygamberlik mesleğinin, kendi mesupları arasında bulunan izzet ve muhabbetlerini taşı yordu. Ve yine bu sevgi ve ilgi, Hz. İshâk'ın Hz. Yakûb'undan gelen bir beşerî akrabalık bağlantısının verdiği hasret ve özlem duygularını içinde saklıyordu.

Bütün bu dürtü, sebep ve etkenlerin insiyakıyla Hz. Elyesa', Hz. Eyyûb ziyaretini gerçekleştirmek için Viranşehir'e doğru yola koyulur. Bir peygamberin bir peygamberi ziyaret etmek amacıyla gerçekleştirmek istediği tarihî ve anlamlı bu kutsal yolculuk, Eyyûbnebi Köyü'nde noktanır.

Köyün bir dereyle ayrışan iki yamacı vardır. Hz Eyyûb'un mezarı, batı yamacının üst kesiminde

bulunmaktadır. Güney istikametinden (Şam tarafları) gelen Hz. Elyesa'nın köye girişi, doğu yamacından olur. (Bu iki yamaç arasındaki mesafe 380 metredir.)

Bu kutsal yolculuğun bittiği ve halen mezarının bulunduğu yer olan bu noktada Şeytan, insan kılıklı olarak Hz. Elyesa'nın karşısına dikilir. Yaşlı ve yorgun olan Hz. Elyesa' insan kılığına girmiş Şeytan'a sorar: *"Eyyûb Nebi'nin yaşadığı ve öldüğü yeri biliyor musun? Ben sırf onu ziyaret etmek için buradayım."*

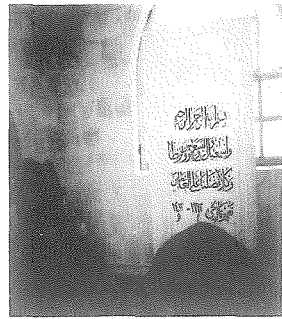
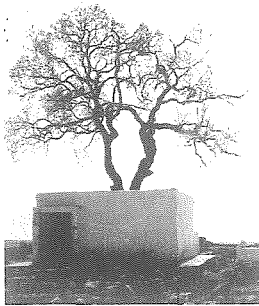
Hilesi, mekri, tuzağı ve her türlü anlaşılmasız yalan ve dolaplarıyla insanoğlunun Hz. Adem'den beri tanıdığı mel'un Şeytan yaratılışı gereği menfi plandaki misyonuna uygun olarak şu cevabı verir: *"Hz. Eyyûb'un mezarı çok ileridedir. Fersah fersah uzaklardadır. Sen, bu yaşlı ve yorgun halinle arzuladığın bu ziyareti gerçekleştiremezsin."*

Hz. Elyesa', ereğine ulaşamamanın verdiği yeis ve üzüntü çalkantıları içinde başını gökyüzüne, yaradani ve dostu olan Allah'a çevirir. Yaradani ve dostu olan Allah'tan canını almasını niyaz eder. Oysa mezara ramak kalmıştı. Mezar karşı yamaçtan görünüyordu.

Peygamber duası bu! Ziyaretçi olan büyük peygamber Hz. Elyesa'nın bu duası mevasınca icabet görür, Hz. Elyesa' olduğu yere yıkılır kalır ve ölür.

Ziyaretin makbul, rûhun şâd ve Allah'ın selamı üzerinde olsun Yâ Hz. Elyesa'!

8. HZ. ELYESA'NIN KABRİ VE TARİHÎ AĞAÇ

Hız. Elyesa'ın mezarı üstünde yukarılara doğru sütunsuz bir saçak, direkleri olmayan bir çöl çadırı gibi sağa sola açılan tarihî bir ağaç bulunuyordu. Heybetli, vakûr bir ağaç. Duruşundan bir ulu peygamberin mübarek naaşının hazine esrarını koruduğunu, mânâ diliyle gönüllere nüfûz ettirircesine anlatan bir ağaç. Bu ağaç, Hız. Eyyûb'un misafiri olan Hız. Elyesa'ın mezarı başında, heybesi sır ve mânâlarla yüklü olarak, dünya din tarihçilerine bir şeyler anlatıyordu.

Masum ve vakûr duruşuyla, ziyaretçilerine aşkı, hasreti anlatılıyordu. Vuslatı gerçekleştire- memenin hazin melodisini, güfteliyor, besteliyor ve okuyordu. Bu ağaç, aziz peygamber Elyesa'ın başı ucunda yüzlerce belki de binlerce yıl hep böyle yaşadı. Ta 1980'li yılların sonlarına kadar hep böyle yaşayan bu ulu ağaç, mezarı bir şemsiye gibi yağmurdan, rüzgardan ve güneşten koruyordu. Geniş ve kalınca gövdeli ve bol yapraklıydı. Aşk ve özlemin hüznü, muzdarib masumiyeti okunuyordu onda, Hız. Eyyûb'e kavuşmanın elim masumiyeti. Neslimizin ve daha önceki kuşak ile bugünkü Eyyûbnebi Beldesi insanların bile somut olarak gözlemlediği ve mucize diyebileceğimiz

bir olay vardır. Olay çok somut ve gerçek! İnsanı baştan başa metafizik ürpertilerle sararak ta 3000 yıl önceki tarihlere kadar götüren ve adeta oralarda yaşatan bir olay!

Yukarıda anlatılmak istenen hadise şöyledir: *‘Tabiat sonbahar mevsimine erişince, çiçekler kırur, çimenler sararır ve ağaçlar yapraklarını dökmeye başlar. Aslından kopan cüz gibi, dünyaya gelecek bir çocuk için ruhlar aleminde ayrılan rûh gibi ve nihayet aşkının tutsağı olan aşığın maşukundan ayrılışı ve ayrılığı gibi dökerdi yapraklarını birer birer bu Elyesa’ ağacı. Yapraklar dökülürdü kayaların ve yer yer topraklaşmış bazalt lavlarının üzerine. Hafif hafif esen rüzgarların eşliğinde etraftaki kayacıklar arasında bir o yana bir bu yana savrulurdu. Biz çocuktuk o yıllarda. Bu yaprakların arasında oynarken, ağacın bize anlatılan kutsallığının zihnimizde bıraktığı etkiden olacak ki, tutam tutam avuçladığımız o canım yaprakları incelemeye koyuluyorduk. Yapraklar, yaşam ile ölüm arasındaki bir çizginin rengindeydi: Ne yeşil ne de sarı. Ruhu henüz cesedi terk etmiş bir insan vücudu gibi, solgun yeşil, fıstıkî bir renk...*

Şimdi sıkı duralım ve ağaç yapraklarının mucize dediğimiz çizgilerle, yani bizatihi yapraklardaki kılcal damarların, çizgi çizgi işaretlerinden oluşan yazıları okuyalım: الله Allah, احد Ehad, اكبر Ekber, هو Hu ve bizim göremediğimiz nice esmâ ve sıfatlar....

Bu mübarek ağaç yapraklarının üzerindeki o kutsal motifler, dün gibi gözümüzün önündedir. Ne cezbedici motiflerdi onlar!

Kendi kendimize diyoruz ki “Acaba o mucizevi motifler, Hz. Mûsa’ya gönderilen 10 Emrin yazılı olduğu semavi levhaları yazan meleklerin elleriyle mi işlenmişti?

O haliyle ağaç, Hz. Elyesa'nın naaşının rûhaniyeti ile ezel ve ebed peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.) 'i tasdik edercesine, Hz. Mûsa'nın âsâsı vasıtasıyla İbrahim Hali-lullah'm tevhid nefesini zorluyordu. 'Allah-u Ekber!' Eski mezar, modern tarzda yenilenip inşa edilince, söz konusu ağacımız, kurumaya yüz tutan ve bir tatlı anı olarak hafı-zamızın derinliklerine gömülmüştür.

Hz. Elyasa' ile ilgili ağaç hikayesi, insanda ürpertiler yaratan mucizevi ağaç, Şimdi restoreden sonra sadece o ağacın kökleri bu-lunmaktadır.

Hz. Elyesa'ın restore edilmiş modern türbesi.

SONUÇ

Araştırmak, araştırmak! Bilinmeyen gerçekleri su yüzüne çıkarmak. Galat-ı meşhur haline gelip zorla kabul ettirilen düşünceleri yok etmek zordur. Ama insanoğlu, tüm cesaretini toplayıp gerçeklerin eşiğini yakalamaya çalışırsa tüm tabular yıkılmaya mahkum olur. Tabi söz konusu tabuların yıkılması da herkesi memnun etmeyebilir.

Nefes alıp verdiğimiz bölge, birçok özelliklerinden dolayı birçok peygamberin nefes soluyup, teneffüs ettiği yerdir.

Hız. Adem, Hız. Nûh, Hız. Lût, Hız. İbrahim, Hız. Mûsa Hız. Şuayb, Hız. Eyyûb ve Hız. Elyesa'... "Peygamberler Diyarı" bir şehirde yaşayıp, buraları onure eden muhterem zatları sadece esami olarak bilmek ne kadar da yanlış bir anlayış! Bizlerin bu muhterem zatlar hakkında araştırma yapması, kaybolmaya yüz tutmuş benliğimize bir nevi geri dönüş emaresi sayılmaz mı? En azından bir vefa borcu!

Son birkaç yüzyıldır Ortadoğu, Araplar'ın iskânı altındadır. Arap ve İslam tarihçi ve tefsircileri, yukarıda saydığımız peygamberlerin çoğunu kendi bölgelerinde göstermiş ve kendilerine mal etmişlerdir. Hız. Elyesa'ın tarihi Ziyareti yaptığı mekân, bizim mekân. Onu biz gereğince savuma midesine sahip değilsen, Hız. Hyyûb'u da Hız. Eysa'ı da ahiplenecek milletlerin ortaya çıkması da gayet normaldir.

Ne yazık ki günümüz Şanlıurfa'sında bile, Şanlıurfa ve civarının tarih, medeniyet, kültür, edebiyat ve folklorünü araştıran ve bu konuda yazılar, kitaplar ve şiirler yazan

Çalışkan ve vukufllu elit gençler yetiştiği halde (ki bu kutsal işlerin başını değerli hocamız Abdulkadir KARAHAN gelmektedir.) İlçemizde bu ulvî ve kutsal tarihî misyonu icra edecek 4-5 kişilik bir ekip dahi bulunmamaktadır. Bu iki büyük peygamberin mezarları sahipsizliğe, ilgisizliğe ihtimam ve metanetle terk edilmiştir.

İşte tüm cazibesiyle yıllar yılı istilaların odak merkezi olan Viranşehirimizin panoraması. Ve daha bilmediğimiz gün ışığına çıkmamış, nice nice cevheri bilgiler. Bu bilgilere ulaşmak da kapsamlı bir çalışmayı beraberinde getirecektir. Allah'ın izniyle bu araştırmaları üstlenecek Viranşehir milliyetçisi, araştırmacı bir nesil de kendini bularak çalışmalara başlayacaktır.

Eyyûbnebi Beldesi'ne gidip buraları çıplak gözlerle gözlemleyen insan bu bölgenin coğrafyasının, havasının çok farklı olduğunu hissedebilir. İnsan kendini bir anda manevî hazların doruğunda Hz. Eyy bla aynı havayı teneffüs ediyor gibi algılayabilir. Bu beldeye sahip çıkıp bu kutsal mek nları korumak da beldede yaşayan insanların ilk vazifesi olmalı. Hz. Eyy b'a, Hz. Rahime'ye, Hz. Elyesa'a saygıda kusur etmek vicdanî rahatsızlığa neden olur. Ezberci d n ulemalarının (!) bu kutsal mek nları suistimal etmelerine izin vermek benliğimizden vazgeçtiğimiz anlamına gelir.

BİBLİYOGRAFYA

1. AfifAbdulfettah TABBÂKA, Kur'an'da Peygamberler ve Peygamberimiz
2. Ahmet Cemil AKINCI, Kısas-ı Enbiyâ
3. Anabritanica (cilt6)
4. Ebülferec, Tebsıra
5. Ebülfıda, Elbidaye Vennihaye
6. Hakim, Müstedrek
7. İbn-iAsâkîr, Tarih (cilt 2-3)
8. İbni Kuteybe, Maarif
9. İmam-ı Gazali, İhya u Ūlûmi'd Din
10. M. Asım KOKSAL, Peygamberler Tarihi
11. Mahmut ŞAKİR, İslam Tarihi (cilt 2)
12. Mevdûdî, Tefhimu'l Kur'an
13. Meydan Larusse (cilt 4) 14. Salebi, Arais
14. Salebî, Arais
15. Taberi,Taberî-Tarih(cilt 1)
16. Taberî, Tefsir
17. Türk Ansiklopedisi (cilt 5)

M. SİRAC SUMAN

Şöyle dedik: “Eline bir demet sap al ve onunla vur, yeminini bozma.” Gerçekten biz Eyyûb’u sabreden bir kimse olarak bulduk. O ne güzel bir kuldu! O, Allah’a çok yönelen bir kimse idi.

Sad Suresi, 44

VİRANŞEHİR BELEDİYESİ
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
2018

